

Ecstatic Architecture
Charles Jenaks
John wiley & sons
Ecstatic Architecture

کتاب Ecstatic Architecture بیشتر به جنبه‌ی تأثیر معماری روی انسان و عواملی که این تأثیرات را به وجود می‌آورد، اشاره دارد. در این کتاب که در سال ۱۹۹۹ منتشر شد، جنکز از معماری معابد و بناهای عمومی شروع می‌کند. در معماری معابد عواملی چون نور، بو، فضا و خود مردم هستند که علاوه بر مصالح در انسان تأثیر می‌گذارند. جذابیت یک اثر معماری همان ارتباطی است که بیننده با معماری برقرار می‌کند و آثاری که عملکرد خاصی ندارند در اثر این جنبه مورد توجه مردم قرار گرفته‌اند.

مطلب دیگری که جنکز به آن اشاره می‌کند آخرین دوره‌ی معماری اثرگذار آیینی در غرب است که کلیساهای باروک و روکوکو را دربرمی‌گیرد. البته در بعضی از این آثار آن‌چنان تزئینات اغراق‌آمیز می‌شود که اثر عکس می‌گذارد و از حالت روحانی‌اش خارج می‌شود. با پایان این دوره‌ی اثرگذار وارد اوایل قرن بیستم می‌شویم که در اینجا معماری آرت نو و نوعی معماری اثرگذار امپرسیونیستی است. این اثرگذاری دیگر روحانی و آیینی نیست بلکه فضا و فرم‌ها و مصالح خاصی که به کار می‌رود این گونه‌ی معماری را از کیفیت ویژه‌ای برخوردار می‌سازد. مانند کارهای آنتونیو گائودی که با ایجاد فرم‌ها و استفاده از مصالح خاص انسان را وارد فضایی ناآشنا اما اثرگذار می‌کند. با گذشتن از این دوره‌ها به معماری مدرن می‌رسیم که چندان حالت اغواگرانه ندارد. جنکز معماری مدرن را به معماری تقلیل‌گرا با **reductivist** تعبیر می‌کند که چیزهایی را انتخاب و بقیه‌ی چیزها را کنار می‌گذارد.

جنکز در معماری مدرن کارهای لوکوربوزیه را با هم مقایسه می‌کند به خصوص کارهای اولیه‌ی او را با کارهای بعدی‌اش و کلیسای رنشان که یکی از سحرانگیزترین آثار قرن بیستم می‌باشد.

جنکز در دوران معماری تاریخ‌گرای پست مدرن به طرح این مسأله می‌پردازد که این معماری برای برقراری ارتباط با مردم از علائم آشنایی چون علائم تاریخی استفاده می‌کند که گاهی می‌تواند منجر به خلق معماری جذاب شود. در همین زمینه، نوعی معماری مطرح شد که فقط به خاطر جذاب بودنش ساخته می‌شد مثل معماری لاس‌وگاس و معماری دیسنی‌لند که شبیه صحنه‌های سینما دارای اغواگری خاصی بود.

نکته قابل توجه اینکه در هنر گذشته مسأله‌ی معنویت که عامل جذابیت در معماری بود امروز به پول در سرمایه‌گذاری تبدیل شده است و فضاهای فرهنگی و هنری و ورزشی است که حس جاذبه را در فرد ایجاد می‌کند. در بعضی از مراکز تجاری و خرید، رنگ، نورپردازی و عوامل دیگر چنان جذابیتی ایجاد کرده که تبدیل به معبد خرید شده و همه‌ی این تأثیرات، به دلیل وجود سرمایه‌گذاری‌های امروز است. این هنر که می‌توان آن را هنری بازاری دانست به‌گونه‌ای است که به محض ساخت مورد توجه قرار می‌گیرد چرا که همه‌ی احساسات مصرف‌کنندگان را در آن واحد تحریک می‌کند این همان هنر **kitch** است. هنر بازاری امروز و مسأله جذابیت **Ecstasy** بخش عمده‌اش مربوط به همین فضاهاست که در معماری مدرن سابقه نداشت.

جنکز از کارهای هانس هولاین به عنوان آثاری که در لبه **Kitch** بودن قرار دارد، یاد می‌کند که با یک درجه اغماض در جرگه‌ی هنر بازاری قرار گرفته و به هنگام رو به رو شدن با آن بلافاصله تأثیر می‌گذارد.

در کنار این هنر بازاری، معماری است که از تفکر و جهان‌بینی امروزی تشکیل شده و هدف آن جذابیت نبوده اما به معماری جذاب تبدیل شده است. مثلاً کارهای معمارانی چون کوپ هیمل بلاء، ضاحا حدید و فیلیپ استارک که بسیار ارزشمندند.

به نظر جنکز این نوع معماری وقتی ساخته می‌شود چنان جذابیتی ایجاد می‌کند که تبدیل به یک معماری اثرگذار می‌شود. مثلاً موزه گوگنهایم در بیلباتو اسپانیا ارزشی دو چندان در آن شهر ایجاد کرده است.

نکته‌ی دیگری که در این کتاب مطرح شده در مورد **Syber space** است که مربوط به جهان کامپیوترهای امروزی است. ما در درون کامپیوترها چیزهایی را می‌توانیم ببینیم که قبلاً قابل درک نبوده است و این تغییر و تبدیلات و فضاهای سیال فقط به کمک ابزار نرم‌افزاری امروز صورت می‌گیرد. این نوع فضا که اثر خود را به خصوص در فیلم و سینما گذاشته در معماری هم در حال اثرگذاری است.

کتابشناسی توصیفی معماری در یک نگاه

مجموعه حاضر شرحی فشرده بر تعدادی از کتاب‌های منتشر شده در حوزه معماری و شهرسازی است که در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۷ به چاپ رسیده است. این مجموعه تلاش دارد خواننده را با شرحی موجز با تعدادی از کتاب‌های معماری آشنا سازد، تا بستری باشد در امر پژوهش.

– آثار معماری ادواردو کاتالانو. ترجمه‌ی کیومرث زنده دل، تهران: ملائک، ۱۳۷۸.

کتاب شرح و تصویری است بر آثار معماری ادواردو کاتالانو، معمار نوآندیش آمریکای لاتین. سبک معماری وی دو ویژگی اساسی دارد: گذر از سنت‌های دست و پاگیر صرفاً آکادمیک در استفاده از هندسه قائمه، و طراحی و ایجاد سازه‌هایی با استفاده از سهمی‌های هذلولی.

کتاب با شرح مختصری از زندگانی و سبک معماری کاتالانو آغاز می‌شود، سپس با متن سخنرانی وی در سال ۱۹۷۸ با عنوان «حال را برای ابد بسازیم» و مقاله‌ای با نام «در یک همایش» ارائه شده است. در پایان نیز فهرست آثار معماری ادواردو کاتالانو و هم‌چنین تصاویر و پاره‌ای توضیحات آمده است.

– اتو، وین. معماری و اندیشه‌ی نقادانه، ترجمه‌ی امینه انجم شعاع، تهران: فرهنگستان هنر، ۱۳۸۴

کتاب، اگر چه به هدف توسعه‌ی فهم نظری در حوزه‌ی نقد می‌باشد، اما در جای جای کتاب مباحث نظری ظریفی گنجانده شده که به کار هرگونه تحقیقی در نظریه‌ی معماری می‌آید. این ویژگی باعث می‌شود تا خواننده در مواجهه با چشم‌انداز وسیعی از عالم نقد و نقادی، ضمن تسلط عملی و نظری، به انواع روش‌های نقد آثار معماری، شرایط تأمل در شیوه‌ی صحیح نقد آثار معماری را دارا شود. نویسنده به دسته‌بندی روش‌های متداول نقد معماری می‌پردازد که می‌تواند پرده‌ای از حقایق موضوع نقادی برگرفته و نوعی آگاهی در این زمینه به دست دهد تا راهگشای آینده برای دستیابی به شیوه‌ی صحیح نقد باشد.

کتاب در هفت فصل و یک پیش‌گفتار ارائه شده: نقد معیاری (نقد نظریه‌ای، منظومه‌ای، گونه‌ای و کمی) // نقد تفسیری (نقد جانبدارانه، القایی و ذوقی) / نقد توصیفی (نقد تشریحی، زندگینامه‌ای و زمینه‌ای) // بلاغت زبان نقد/ عرصه‌های حضور نقد (نقد توسط خود شخص، مقتدرانه، کارشناسانه، همکاران و عوامانه) // پایان نقد. هدف مؤلف ارائه‌ی تعریفی جامع و فراگیر از نقد است که براساس آن هر نوع واکنش مخاطب در برابر محیط فیزیکی مصنوع، نقد قلمداد می‌شود. هم‌چنین ضرورت ارتقای نقد به منظور ارائه‌ی راه‌حل برای آینده، شناسایی شیوه‌های نقد معماری (مستقل) از وجه ادبی نقد و دستیابی به نقدی آینده‌نگر است.

– اتینگهاوزن، ریچارد و الک گرابر. هنر و معماری اسلامی، ترجمه‌ی یعقوب آژند، تهران: سمت، ۱۳۷۹.
نویسندگان محور کتاب را بر جنبه‌ی تاریخی قضایا استوار کرده و تلاش می‌کنند تا رویدادهای مکانی خاص در زمان خاص آنها شناسایی و تفسیر شوند. کتاب یکی از دستاوردها در رابطه با هنر و معماری اسلامی است که در دو جلد توسط دانشگاه ییل منتشر شده است. جلد اول شامل هنر و معماری اسلامی تا سده‌ی هفتم که اثر حاضر را تشکیل می‌دهد و معماری اسلامی از سده‌ی هفتم تا بیستم است.

مجلد نخست از دو جنبه اهمیت دارد. یکی به لحاظ جامع بودن منابع و بهره‌گیری سنجیده همراه با تحلیل‌ها و استدلال‌های منطقی از این اطلاعات و دیگری از جهت سامان‌بندی نو و شفاف و شمول آن بر جهات گوناگون جغرافیایی هنر و معماری اسلامی. ظهور اسلام و فضای هنری صدر اسلام، هنر امویان و عباسیان، هنر فاطمیان در شمال آفریقا و مصر و هنر ایران و آسیای مرکزی عناوین کلی مورد بحث تا سده‌ی پنجم است. بخش سوم کتاب از سده‌ی پنجم تا هفتم هـ به بررسی معماری این دوره و در قلمرو جغرافیایی ایران و آسیای مرکزی، شمال هند، عراق، شمال بین‌النهرین، سوریه، مصر و آناتولی می‌پردازد. کتاب همراه با تصاویر متعدد، نقشه و پلان به چاپ رسیده است.

– افندی، جعفر. رساله معماریه (متنی از سده یازدهم هجری)، ترجمه‌ی انگلیسی: هاوارد کرین، ترجمه‌ی فارسی: مهرداد قیومی بیدهندی.

کتاب حاضر که یکی از مفصل‌ترین منابع در حوزه‌ی معماری است، مکتوبی درباره‌ی زندگی و آثار محمدآغا معمار دربار عثمانی و سازنده‌ی مجموعه‌ی سلطان احمد در استانبول می‌باشد. این کتاب نه تنها اطلاعات خاصی درباره‌ی فعالیت‌ها و زندگی وی می‌دهد، بلکه از زبان و اصطلاحات معماری و حرفه‌ی ساختمان و موسیقی اطلاعات سودمندی به دست می‌دهد. نسخه‌ی خطی رساله به خط عربی و به زبان ترکی بوده و در کتابخانه‌ی توپقاپی سرا مضبوط است. فصل‌های آن عنوان دارد و در حواشی آن یادداشت‌هایی دیده می‌شود. این رساله صرفاً تذکره نیست بلکه می‌توان بخش عمده‌ای از آن را مقاله‌ای درباره‌ی هندسه دانست. این رساله مشتمل بر دیباچه‌ای است که مندرجات رساله را معرفی کرده و حاوی فهرستی از فصل‌ها و اشعار است.

حضرت آغا و نحوه‌ی آموختن صدف کاری و معماری، سفرهای حضرت آغا، در بیان لطف و کرم و احسان و نعم آغا، بست‌های پولادین کعبه مکرمه را چگونه سراپا زر و سیم اندودند و... بنای مسجد جامع حضرت پادشاه عالم‌پناه در استانبول و... ذراع بنایان و ذراع عامه هر یک چند پرمق است و... در میان سرای و خانه و حجره و صفه و دهلیز، سقف و تکیه و خانقاه و... در سه زبان عربی و فارسی و ترکی کاراسته‌های بنا را چه گویند، نام‌های افزارها و آلت‌های سنگتراشان و درودگران به سه زبان مذکور و...

– امرایی، مهدی. اُرسی، پنجره‌هایی رو به نور، تهران: سمت، ۱۳۸۴.

چوب و پنجره در معماری ایران، اُرسی و طرح‌های آن، مواد و ابزارآلات، اجزای شکل‌دهنده‌ی اُرسی، با سه پیوست در معرفی استادان اُرسی‌ساز (درودرگر) و آثار آنها، تصاویری از پنجره‌های اُرسی، تصاویری از خانه‌ها و مکان‌های مهم اُرسی‌دار بخش‌های مختلف کتاب را تشکیل داده‌اند.

نویسنده به دنبال آن است که مخاطب خود را با مطالب، مفاهیم و طرح‌های بنیادی این هنر آشنا کند. وی ابتدا به تاریخچه‌ی چوب، تزیینات چوبی، و انواع پنجره‌های مورد استفاده در معماری ایران اشاره کرده، سپس به جایگاه اُرسی، تاریخچه‌ی طراحی و طرح‌های موجود در اُرسی‌ها می‌پردازد. معرفی مواد و ابزار کار اُرسی‌ساز و آثار آنها و واژه‌نامه توضیحی هنر اُرسی‌سازی از مطالب پایانی کتاب است. هم‌چنین برای درک و دریافت بهتر مطالب و معرفی بیشتر اُرسی‌ها و خانه‌های اُرسی‌دار تصاویری در متن ارائه شده است.

– اُستروفسکی، واتسلاو. شهرسازی معاصر: از نخستین سرچشمه‌ها تا منشور آن، ترجمه‌ی لادن اعتضادی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۷۸.

هدف نویسنده آن است که بعضی مسائل شهرسازی معاصر و نیز نظریات و تمایلات مربوط به آن را بیان کند. کتاب با مقدمه‌ای

درباره‌ی شهرسازی آغاز می‌شود، سپس عقاید پیشگامان اصلی شهرسازی مدرن که پیش از جنگ جهانی دوم ظهور کردند و عقایدشان بیشترین تأثیر را بر شهرسازی مدرن داشته، مورد بررسی قرار می‌گیرد. این پیشگامان و عناوین اندیشه‌ی آنها عبارت است از: ابنزهاورد و باغشهر، آرتورو سوری و شهر خطی، تونی گارنیه و شهر صنعتی، اوژن هناردو و دگرگونی شهرهای بزرگ، لوکوربوزیه و شهر درخشان.

در ادامه این عناوین ارائه می‌شود: خانه‌سازی برای عموم و روش‌های منطقی استقرار بناها در زمین، واحدهای شهری، از شهرهای متراکم تا شهرهای پراکنده، شوروی در نخستین سال‌های پس از انقلاب، و CIAM و منشور آتن.

- ایسن، کوس. ارائه‌ی آثار معماری، تکنیک‌های تجسم بعدی، ترجمه‌ی سعید آقایی، تهران: گنج هنر، ۱۳۷۹.

آشنایی با طراحی معماری، شناخت تکنیک‌های مختلف آن را الزامی می‌گرداند. در هنگام ارائه‌ی طرح، طراح باید آنچه را در نظر دارد انتقال دهد. در هر کدام از رشته‌های صنعت ساختمان‌سازی تکنیک‌های رسانه‌ای خاصی که به زبان طراحی بیان می‌شوند، ارائه شده است. طراح باید بتواند طرح‌های معماری را به کارفرما انتقال دهد و موقعیت او بستگی به آشنایی و آگاهی او با تکنیک‌های رسانه‌ای و کاربرد آنها دارد. کتاب بخشی از یک برنامه‌ی ارتباط بصری در ساختمان‌سازی بوده و مروری دارد بر تکنیک‌های رسانه‌ای مورد استفاده در صنعت ساختمان‌سازی، ترسیم پرسپکتیو به عنوان ابزاری عالی در برقراری ارتباط. نویسنده معتقد است که تحریک، تجسم سه بعدی طراح با مهارت در این تکنیک امکان‌پذیر خواهد بود. سیر تکاملی نمایش فضای پرسپکتیو، رسم و ترمیم دستی پرسپکتیو، دایره در پرسپکتیو، سایه، تکنیک‌های طراحی برای ارائه، رنگ، گرافیک‌های کامپیوتری، مدل‌های مقیاسی و عکاسی از جمله عناوین کتاب حاضر است. کتاب با ارائه‌ی تصاویر و طرح‌های متعدد در هر فصل خواننده را در درک مطالب یاری می‌دهد.

- بحرینی، حسین. فرآیند طراحی، دانشگاه تهران، ۱۳۸۴.

کتاب فرآیند طراحی شهری برای معرفی تفکر و روش فرآیند طراحی تألیف شده و پس از بررسی فلسفه‌ی وجودی طراحی شهری و مرور تاریخی آن به مطالبی مانند حرفه‌ی طراحی شهری، اجزای تشکیل دهنده‌ی طراحی شهری و فرآیند می‌پردازد. شناخت، به عنوان تعریف منطقی مورد مطالعه و اجزای تشکیل دهنده‌ی آن یکی از اصلی‌ترین بخش‌های کتاب را به خود اختصاص داده است. سپس هفت مرحله‌ی دیگر طراحی شهری هر کدام در فصلی جداگانه توضیح داده شده‌اند که این مراحل شامل مواردی چون شناخت، تدوین، اهداف، تبیین اهداف عملیاتی، تنظیم راه‌حل‌های کلی، ارزیابی راه‌حل‌ها، انتخاب و تکمیل راه حل بهینه و پیش‌بینی اجرا است.

- براون دکی، جی. رد. خورشید، باد و نور: طراحی اقلیمی (استراتژی‌های طراحی اقلیمی در معماری)، ترجمه‌ی سعید آقایی، تهران: گنج هنر، ۱۳۸۶.

با اینکه ویرایش دوم کتاب با تجدیدنظر کلی همراه شده و حجم بیشتری را به خود اختصاص داده است، اما استخوان‌بندی و چارچوب خود را از ویرایش اول گرفته و به خواننده این امکان را می‌دهد تا به گرمایش، سرمایش و روشنایی در زمینه‌ای از عناصر معماری و ارتباط بین آنها نگاه کند. هدف اصلی مؤلف، کمک به طراحان معماری است که خود کارشناس انرژی نیستند تا نتایج انرژی‌تصمیمات طراحی خود را دریابند و از طرفی ارائه‌ی اطلاعات به آنهاست به گونه‌ای که بتوانند از مسائل انرژی در ایجاد فرم استفاده کنند و نه فقط محدودیت‌ها را رعایت کنند. مؤلف با اذعان بر اینکه استفاده از انرژی در معماری فراتر از آن چیزی است که در کتاب آمده، اما هدف از محدود کردن بحث را تمرکز بر ارتباط میان فرم معماری و کاربرد انرژی می‌داند. به نظر مؤلف ارتباط بین فرم معماری و انرژی بیشتر از آن رو است که فرم معماری می‌تواند عمیقاً تحت تأثیر استفاده از انرژی قرار گیرد.

این تأثیر باید شناخته شده و در فرآیند طراحی به آن توجه شود. محور اصلی کتاب آن است که بیشترین تصمیمات که در استفاده از انرژی در ساختمان مؤثر است، در طی مراحل شماتیک پروژه گرفته شود. مباحث کتاب مطابق با موضوع مورد بحث همراه با یکی از مسائل گرمایش، سرمایش یا استفاده از نور روز است. هر بخش با پیش درآمدی همراه شده که در آن با ذکر مثالی چگونگی رابطه‌ی میان تکنیک‌ها و استراتژی‌ها با هم و هم چنین تکنیک‌ها و استراتژی‌های ارائه شده در فصل‌های دیگر توضیح داده می‌شود. کتاب براساس معماران و ساختمان‌ها نیز نمایه‌سازی شده و بعد از خواندن مطلبی در مورد یک ایده به راحتی می‌توان دوباره به آن رجوع کرد. در قالب واژه‌نامه نیز تمامی اصطلاحات فنی به کار رفته در متن کتاب توضیح داده شده است.

- بلوم، جاناتان - شیلابلر. هنر و معماری اسلامی (۲)، ترجمه‌ی یعقوب آزند، تهران: سمت، ۱۳۸۲.

کتاب حاضر در پی مجلد اول که توسط اتینگهاوزن و الک گرابر تدوین و هنر و معماری اسلامی را تا سده‌ی هفتم پوشش می‌داد، به چاپ رسیده است. کتاب از سده‌ی هفتم تا سده‌ی سیزدهم هجری را دربر می‌گیرد و از جامعیت خوبی برخوردار است. نویسندگان

تلاش کرده‌اند هنر و معماری جهان اسلام را در محدوده‌ی جغرافیایی میان اقیانوس اطلس و هند و جلگه‌های هموار اوراسیا تا صحرای شمال آفریقا و در فاصله‌ی زمانی میان فتوحات مغولان در اوایل سده‌ی هفتم تا فتوحات اروپاییان در اوایل سده‌ی سیزدهم بررسی کنند. بسیاری از آثاری که در این کتاب مورد توجه قرار گرفته‌اند، به طبقه‌بندی معروف هنرهای تزئینی و صناعی تعلق دارند. مؤلفان با اشاره به اینکه یکی از ویژگی‌های شاخص سنت هنر اسلامی دگرسانی و تغییر اشیای انتفاعی به آثار هنری است. در نتیجه سلسله مراتبی که بیشتر در مورد هنر غربی رایج است، برای آنان چندان کارآمد نیست. در کتاب اطلاعات کمی درباره‌ی مجسمه‌ها یا قالب‌های نقاشی آمده، اما راجع به ظروف سفالین، ظروف فلزی و منسوجات نکاتی بیشتری آمده است. یکی از ویژگی‌هایی که در بسیاری از آثار موجود در کتاب بررسی شده‌اند، مطالعه‌ی فنی آنها است.

- بنه ولو، لئوناردو. تاریخ معماری مدرن (۲ جلد)، ترجمه‌ی حسین نیراحمدی، تهران: مهندسین مشاور نیرسان، ۱۳۷۷

تاریخ معماری مدرن در جلد نخست خود به جنبش مدرن تا پایان جنگ جهانی دوم پرداخته است، جنبشی که در اوایل قرن بیستم آغاز شد. مؤلف با افرادی که در پدید آوردن تحولات معماری مدرن نقش داشته‌اند، در ارتباط بوده و کوشیده تصویر دقیق از افکار و دیدگاه‌های تأثیرگذاران در معماری معاصر به دست دهد. شکل‌گیری جنبش مدرن (۱۹۲۷-۱۹۱۸)، نخستین تماس‌ها با مردم، طرح مسائل شهرسازی، مصالحه سیاسی و برخورد با رژیم‌های خودکامه، پیشرفت‌های معماری در اروپا در سال‌های ۱۹۴۰-۱۹۳۰ و معماری مدرن در امریکا مباحث جلد نخست کتاب را شکل داده‌اند.

نویسنده در مجلد دوم روند بازسازی ساختمان‌ها در کشورهای اروپایی بعد از جنگ جهانی دوم را تشریح، سپس گسترش معماری مدرن در کشورهایی مانند برزیل، هند و ژاپن را ارزیابی می‌کند. بحران انجمن‌های معماری پدید آمده در نیم قرن اخیر، مرگ استادان، تجربه‌های به اجرا در آمده در مقیاس‌های بزرگ شهر و گرایش‌های جدید در معماری از جمله مباحث جلد دوم کتاب است.

- بیکر، جوفری. اندیشه و تدبیر در طراحی معماری، ترجمه‌ی سیروس بزرگ‌گرایلی، تهران: اهورا، ۱۳۸۱. در این اثر تنها به روند طراحی بسنده نشده و نتایج حاصله نیز مورد توجه قرار گرفته است. کتاب به شناخت اصول طراحی به روش تجزیه و تحلیل به صورت یک کالبدشکافی سازمان یافته انجام گردیده و نحوه‌ی ارائه‌ی دیاگرامی، روند تکامل طرح را در مخیله‌ی طراح در ارتباط با فرم‌های بسیار ساده اولیه پیشگیری می‌کند.

در شیوه‌ی تحلیلی مطرح شده، ابتدا به فرم‌های عام و سپس مراحل تکاملی آنها توجه شده و چگونگی رشته‌تیرانی را که علت تأثیر عواملی چون موقعیت مکانی، برنامه و اهداف طرح در فرم اولیه ایجاد شده است، مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این بررسی، شناخت چگونگی و موجودیت یافتن فیزیکی بنا مطرح نیست، بلکه روابط بنیادین براساس زمینه‌های فکری مورد بحث قرار گرفته و حرکت به سوی و داخل فضا مورد توجه قرار گرفته است.

نویسنده در دفتر نخستین به اصول به کار گرفته شده در تجزیه و تحلیل پرداخته است. در دفتر دوم مطالعات موردی بیان می‌کند که چگونه تکنیک به کار گرفته شده می‌تواند در تحلیل سیمای شهرها یا ابنیه انفرادی مورد استفاده قرار گیرد. در این بخش مؤلف با معرفی روش جدیدی به بررسی و تحلیل طرح‌های شهرسازی و معماری ادوار گذشته و آثار پیش‌کسوتان معماری پرداخته و سعی کرده است در بخش‌های مختلف کتاب پیام خود را با دیاگرام‌های سه بعدی و جزئیات تصویری بیشتر، شفاف‌تر سازد. نویسنده از دیاگرام‌ها به عنوان اصلی‌ترین وسیله‌ی انتقال پیام استفاده می‌کند.

- بیکر، جفری. ا.ج. راهبردهای طراحی در معماری، ترجمه‌ی رضا افهمی، تهران: نسل باران.

نویسنده در پی آن است تا نشان دهد معماری چگونه حرف می‌زند، کجا حرف می‌زند، و چه هنگام از سخن گفتن می‌ایستد و چگونه می‌توان مطمئن شد که حرف خود را به درستی زده است. کتاب می‌خواهد قدرت نقد و تحلیل را نسبت به یک اثر معماری یا یک فرآیند طراحی آسان ساخته و معمار را قادر سازد تا همزمان با فرآیند طراحی به نقد کار خود بنشیند و درجه‌ی اهمیت، ارزش‌ها و نقایص هر یک از بخش‌های مورد طراحی را حدس زده و درصدد اصلاح کارش برآید که مهم‌ترین لحظات یک فرآیند طراحی است. با مطالعه‌ی کتاب معمار می‌تواند انتقاد از کار خود را بر عهده گیرد و درصدد رفع کاستی برآید. روش مورد استفاده در کتاب را نمی‌توان یک مقوله‌ی بسیار صحیح و منظم دانست، ولی تا حدود زیادی از عیب‌های سیستم‌های نقادی دیگر به دور است و با تأکید بر یک طراحی دوباره و با سیستم تکرار رفتار معمار و شیوه‌ای مناسب فرآیند طراحی را به نمایش بگذارد.

فرآیند تحلیل مورد بحث در کتاب، از فرم کلی شروع و به بررسی توسعه‌ها و تغییرات بعدی بر روی این فرم اولیه می‌پردازد. بیکر برای روشن کردن نظرات خود و به عنوان مقدمه‌ای بر این فرآیند تحلیلی، در بخش نخست به آشکار کردن پیش‌زمینه‌های تاریخی

پدیدآورنده‌ی این رویکرد تحلیلی می‌پردازد و در بخش دوم نیز در زمینه‌ی مطالعات موردی، نحوه‌ی به‌کارگیری این روش در مقیاس‌های شهری و ساختمان‌ها نشان داده می‌شود.

در متن اصلی کتاب، در همه‌ی موارد تحلیل از مقاطع، پلان‌ها و ترسیمات ایزومتریک به منظور روشن ساختن موضوع بهره گرفته شده و در همه جای کتاب از تیتیر صفحات و طرز نگارش آن‌ها به منظور ایجاد هماهنگی در کتاب، روشن ساختن موضوع و برقراری ارتباط استفاده شده است.

کتاب در دو بخش ارائه شده که در بخش نخست با عنوان اصول تحقیق شامل مباحثی چون نقش معماری، مؤلفه‌های فرم، تحلیل معماری و در بخش دوم با عنوان بررسی و تحلیل موضوعاتی چون روستا و شهر در طول تاریخ و بررسی و تحلیل ابنیه پرداخته شده است.

- پراسکوریاکوف، تاتیانا. معماری معابد مایا، ترجمه‌ی حسین سلطان‌زاده، تهران: چهار طاق، ۱۳۸۴

تمدن مایا یکی از بهترین تمدن‌های امریکای میانه در دوران کلاسیک بود. تمدن آنان در حدود ۱۵۰۰ قبل از میلاد شکل گرفت و تا حدود ۱۵۲۰ میلادی که اسپانیایی‌ها به قلمرو آنان تجاوز و حمله کردند، پایدار بود. با آنکه تمدن مایا در برخی زمینه‌ها بسیار ابتدایی بود اما در عرصه‌ی معماری بسیار پیشرفته و آثار باقی مانده بیانگر نوعی معماری تکامل یافته‌ی آیینی بود که به صورت عمده برای برگزاری مراسم آیینی استفاده می‌شد. بسیاری از معابد مایا به صورت زیگورات ساخته می‌شدند. در واقع بسیاری از این معابد و سایر ساختمان‌های مهم مایا از جمله بسیاری از کاخ‌های آنان متناسب با اهداف و کاربردهای نجومی طراحی و ساخته می‌شدند و از آنها برای محاسبه و حفظ زمان‌ها و اوقات مقدس استفاده می‌کردند. از این جهت به برخی از بناهای آیینی کهن ایران شباهت داشتند. کتاب، به دلیل داشتن بیش از هفتاد نقشه، عکس، پرسپکتیو بازسازی شده و شماری طرح از عناصر و نمادهای مایا، نسبت به معرفی معماری و تمدن مایا از زبان و بیانی ساده و در ضمن گویا و سودمند برای همه‌ی علاقه‌مندان به فرهنگ‌ها و تمدن‌های کهن برخوردار است.

- پنز، فرانسوا، مورین تامس. سینما و معماری، ترجمه‌ی شهرام جعفری‌نژاد، تهران: سروش، ۱۳۸۲.

کتاب فشرده‌ای از مجموعه مقالات همایشی است که در سال ۱۹۹۵ درباره‌ی سینما و معماری در دانشگاه کمبریج برگزار شد. کتاب مطالبی نوآورانه در دو حوزه‌ی سینما و معماری ارائه می‌دهد. ابتدا از نخستین حضور معماری در سینما آغاز (نخستین تصاویر شهر) سپس از تأثیر متقابل الگوهای سینما و معماری می‌گوید (شهر مدرن) و در نهایت نیز به کاربرد رایانه در تصاویر سینمایی و معماری پرداخته می‌شود (شهر خیالی). هدف همایش نزدیکی و ارتباط متقابل سینما و معماری به ویژه جهت کاربرد در جهان آینده بود. اشتراک عمده‌ی این دو هنر آن است که هر دو فضای سه بعدی را از طریق رسانه‌ای دو بعدی می‌سازند.

کتاب بر آن است خواننده را با نظرات معماران، فیلم‌سازان، معماران فیلم‌ساز، فیلم‌سازان معمار و طراحان صحنه - معماران فیلم - از فرانسه، آلمان، آمریکا و انگلستان آشنا سازد و دیدگاه‌های تازه‌ای از مفهوم فضا، زمان و حرکت، به خصوص در جهان رسانه‌های سه بعدی ارائه دهد. کتاب در ۵ بخش ارائه می‌شود: نخستین تصاویر شهر، شهر مدرن I: لندن / پاریس / نیویورک / رم، شهر مدرن II: انسان در فضا، شهر خیالی I: معماری در حرکت و شهر خیالی II: آشتی هنر و علم. به باور نویسندگان، معماری و سینما می‌توانند در بسیاری از شیوه‌های بیانی از یکدیگر بهره بگیرند از این راه تأثیر خلاقانه‌تری بر مخاطبان خود بگذارند.

- پیرازولی، مایکل - سراستیون. معماری چین، ترجمه‌ی مرتضی هادی جابری مقدم، تهران: فرهنگستان هنر، ۱۳۸۶.

مؤلفان ابتدا با اشاره به اینکه گزارش‌های پیش از قرن نوزدهم در رابطه با معماری چین این نظر کلی را درباره‌ی معماری چین به عنوان یک معماری یکنواخت در اروپا رواج داده بود، متذکر می‌شوند که بررسی‌های گسترده‌تر در قرن نوزدهم بر این قضاوت تردیدهایی ایجاد کرد. در واقع کم‌دوامی ساختمان‌های چوبی و بی‌دقتی مکتوبات که به وصف این آثار پرداخته بودند، مانع رفع ناشدنی دردستیابی به جوهره‌ی معماری چین بود. فعالیت‌های باستان‌شناسی چینی و ژاپنی حاکی از آن بوده است که مشکل کم‌دوامی امری کاملاً نسبی بوده است.

- پیرنیا، محمدکریم. آشنایی با معماری اسلامی ایران «ساختمان‌های درون شهری و برون شهری»، گردآورنده: غلامحسین معماریان، تهران: دانشگاه علم و صنعت ایران، ۱۳۷۸.

کتاب دربرگیرنده‌ی مجموعه‌ی مقالات، درس‌ها و سخنرانی‌های مؤلف است که آنها را در ده بخش و پنج پیوست به طبع رسانده

است. طی بخش‌های مذکور، اطلاعاتی در زمینه‌ی سبک معماری اسلامی ایران با اتکا به بناهای تاریخی موجود، ارائه شده است. عناوین بخش‌های کتاب عبارتند از: بناهای تاریخی در حکم بخشی از شناسنامه‌ی فرهنگی است، معماری مساجد، معماری مدارس مختلف، بازار، خانه، حمام، آب‌انبار، رباط - ساباط - خان - کاروانسرا، میل‌ها و مناره‌های راهنما و باغ‌ها. در پیوست‌ها نیز این عناوین دیده می‌شود: مردم‌واری در معماری ایرانی، پادیاو بادگیر و خیشخان، در و پنجره در معماری ایران، شرایط اقلیمی کوبر و مسائل مربوط به بناهای خشتی.

– پیرنیا، کریم. تحقیق در معماری گذشته ایران، تدوین: غلامحسین معماریان، ۱۳۷۸.

اثر حاضر که به شیوه‌ی بیانی کریم پیرنیا گردآوری شده، تحت عنوان تحقیق در معماری گذشته ایران به کلیاتی درباره‌ی معماری ایرانی و تأثیر معماری ایرانی - اسلامی بر معماری دیگر کشورها پرداخته است. ویژگی‌های معماری ایران، فهم و شناخت معماری ایران و منوط شدن آن به دقت و دیدن بنا و نشستن در کنار استادان معماری به عنوان یک اصل، از نکاتی است که در کتاب به آن اشاره می‌شود.

وی سپس انتخاب موضوع از جمله مسکن، بافت‌های قدیم و احیاء بافت محلات تاریخی را مورد توجه قرار داده و متذکر می‌شود که از موضوعات مهم برای یک محقق چگونگی الهام‌گیری از معماری گذشته است با تأکید بر اینکه الهام گرفتن غیر از ادا درآوردن است.

پیرنیا به نقش گنبد که زاده‌ی نبوغ ایرانی است و از پدیده‌های شگفت معماری می‌باشد، اشاره می‌کند. وی ضمن توجه دادن به دشواری‌های پوشش دهانه‌های بزرگ با فرسب چوبین و مزاحمت ستون‌های متعدد در زمینه‌ی تالارها برای دید، اهمیت پوشش گنبدی را یادآور می‌شود که می‌تواند دهانه‌ی بزرگی را سرتاسر و دیوار به دیوار بپوشاند.

وی پس از بحث جناغ و اشاره به قوس‌های نیزه‌دار یعنی پنج اوهفت، یکی از ره‌آورد‌های گزندآور برای شهرسازی و بافت شهرها، کهن دژها و کهن بست‌های ما با آیین و رسم ویژه و هماهنگ با روش زندگی ایرانی را بیماری بولوار می‌داند که بر تن درست بازارها، تیم‌ها، کاروانسراها، گرمابه‌ها و کوی و برزن‌های آراسته و سرپای ما تاخته و آنها را رنجور کرده و از پا انداخته است.

– تفضلی، عباسعلی. تاریخ هنر و معماری اسلامی تا دوره‌ی مغول، تهران: سخن‌گستر و معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، ۱۳۸۶

کتاب ابتدا به هنر معماری اسلامی پرداخته و بسیاری از هنرها همچون گچبری، حجاری، کاشی‌کاری، نقاشی ساختمان، آینه‌کاری (...) را به معماری مساجد، کاخ‌ها، کاروانسراها، و... وابسته دانسته است. نویسنده بخش‌ها و فصل‌های کتاب را به شیوه‌ی دوره‌ای مرتب کرده است و در هر دوره پس از بررسی روش معماری و نوع مصالح، به عناصر مهم آن و تربینات ساختمانی به هنرهای ظریفه و صنایع دستی مهم رایج در آن منطقه از جمله نقاشی، پارچه‌بافی، سفال‌سازی، فلزکاری، تذهیب و... پرداخته است. وی ابتدا با تعاریفی از هنر و انتشار اسلام و پدید آمدن هنر اسلامی و راه و روش معماری اسلامی مسجد مدینه و قبا نخستین مسجدهایی که در سرزمین‌های مفتوحه برپا شد، می‌پردازد و آن‌گاه هنر و معماری بنی‌امیه و عباسیان در سرزمین‌های مختلف را مورد توجه قرار می‌دهد. دولت‌های نیمه مستقل و مستقل ایرانی چون سلجوقیان و کشورهای مصر و سوریه و اسپانیا و اندلس که دارای سبک‌ها و مکتب‌های متفاوتی در هنر و معماری اسلامی باشد، ارائه گردیده است. کتاب در ده بخش ارائه شده است: معماری اسلامی تا دوره‌ی بنی‌امیه، هنر و معماری در دوره‌ی بنی‌امیه، سبک هنر امویان اندلس، هنر و معماری در دوره‌ی عباسیان، هنر ایران در دوره‌ی اسلامی تا دوره‌ی سلجوقیان، هنر و معماری در دوره‌ی سلجوقیان، هنر و معماری سلجوقیان روم (ترکیه کنونی)، هنر و معماری اسلامی در مصر و سوریه در دوره‌ی فاطمیان، هنر و معماری در دوره‌ی ایوبی‌ها، سبک هنر مغربی؛ اسپانیایی

– تقی‌نژاد، مهدی. مساجد کازرون، نشر کازرونی، ۱۳۸۴.

کتاب در روند بررسی ساخت مساجد کازرون، تلاش دارد سابقه‌ی تاریخی، معماری و سازندگان این مساجد را با اسناد و مدارک معتبر مورد بررسی قرار دهد. نویسنده معماری مساجد کازرون را دارای ویژگی‌هایی می‌داند از جمله: معماری ساده با ستون‌های ضخیم، استفاده از گچ و سنگ لاشه، فقدان مناره و پرهیز از عناصر تزئینی. به نظر وی بررسی علل و عوامل شکل‌گیری این معماری، با نتایج جالبی همراه است که علاوه بر کارکردهای عبادتگاهی، کارکردهای دیگر مساجد، همچون آموزشی و اجتماعی آن را خاطر نشان می‌سازد. بی‌تردید مساجد و جریان شکل‌گیری آن و ارتباط آن با مردم، حکایتی دیرینه است. مؤلف به مساجد کازرون در منابع تاریخی اشاره کرده و آن‌گاه به ویژگی‌های معماری این مساجد می‌پردازد. معماری‌ای که از معماری دیگر بناهای منطقه پیروی می‌کند با شبستانی بدون در و پنجره در ضلع جنوبی (به سمت قبله) و شبستان یا سردابه‌ای (زیر زمین) در ضلع شمالی صحن. و اینکه وجود مصالحی چون

سنگ، آهک، گچ و خاک در ساخت مساجد، ویژگی خاصی به معماری آنها داده و وجه غالب تزیینات مساجد سنتی کازرون، سادگی است. مؤلف سپس به مساجد از بین رفته، پیش‌نمازان مسجد و مساجد از نظر وسعت و اهمیت پرداخته و آنها را در چهار گروه طبقه‌بندی کرده است: مساجد بزرگ و جامع، مساجد متوسط، مسجد بقعه‌ها و مسجدهای کوچک محله. وی به نام‌های مساجد و پراکندگی آنها نیز اشاره‌ای دارد.

- تی بالدز، فرانسیس. شهرهای انسان محور: بهبود محیط شهری در شهرهای بزرگ و کوچک، ترجمه‌ی حسن‌علی لقایی، فیروزه جدلی، دانشگاه تهران، ۱۳۸۵.

مباحث توسعه‌ی پایدار، زمانی محور تمامی مجامع علمی بوده است. اهمیت کتاب مبتنی بر دو نکته است: نخست اینکه بیانی از نیاز جسمانی و دلبستگی به تاریخ و هویت شهرها و محلات آن است. دوم مطرح کردن مفاهیم به صورت ساده و کاربردی. به طور خلاصه می‌توان تأکید کرد که هدف این کتاب، قابل استفاده ساختن فضای شهری برای همگان به عنوان حقی است که باید راه‌های رسیدن به آن را بیابیم و راهکارهای عملی برای ارزش‌گذاری فضا پیدا کنیم. از جمله مباحث کتاب می‌توان به: «تنزل کیفیت عرصه عمومی، نقش پراهمیت مکان، درس‌ها و یافته‌ها از گذشته، تنوع بخشی استفاده‌ها و فعالیت‌ها، مقیاس انسانی، آزادی در حرکت پیاده و... اشاره نمود.

- جاوید، ضیاءالدین. دانشنامه‌ی معماری قرن بیستم، تهران: امتداد، ۱۳۸۳.

متن، چاپ اصلاح شده‌ی کتاب دانشنامه‌ی معماری مدرن است که برای نخستین بار در سال ۱۹۶۳ چاپ شد. دانشنامه‌ی حاضر به نحوی گسترده چشم‌انداز معماری و حوزه‌ی برنامه‌ریزی شهری قرن بیستم را مشخص و تحت سه مقوله‌ی متفاوت طبقه‌بندی و مدون شده است. از دانشنامه‌ی حاضر برمی‌آید که مداخل مربوط به زندگی‌نامه‌ی معماران معروف محدود شده اما در عین حال برای سهولت کار، فهرست راهنمای نام‌ها ضمیمه گردیده است. در مورد معماری کشورهایی هم که از جهت مفاهیم محتوایی معماری اهمیت یافتند و نتایج درخشانی در عرصه‌ی معماری معاصر به وجود آوردند، به نحوی دقیق و موشکافانه کار شده است. زندگی‌نامه‌ی اشخاص در مداخل خلاصه شده و در پوشش کلی قرار گرفته‌اند و شکل گزارشی دارد.

هدف نویسنده در گردآوری این مجموعه، ارائه‌ی کتابی جیبی مشتمل بر چشم‌اندازهای کلی است، اما عمدتاً به لحاظ محتوایی در تمامی زمینه‌ها بیش از یک کتاب اطلاعات در اختیار خواننده می‌گذارد. کتاب دستاوردی است که به شکلی هدفمند به بررسی سرفصل‌های خاص معماری معاصر می‌پردازد. این دانشنامه از طریق نقل و قول‌های کتاب‌های معتبر که در انتهای هر مداخل آمده، فراهم شده است. کتاب شاکله‌ی ساختاری دقیقی دارد و لزوماً به بررسی گستره‌ی وسیعی از موضوعات مختلف می‌پردازد.

- چینگ، فراسیس د. ک. معماری، فرم، فضا و نظم، ترجمه‌ی زهرا ترکمن - کاظم کمالی‌نسب، تهران: راه کمال: چوگان، ۱۳۸۶

اجزای اصلی ایجادکننده‌ی فرم، فرم و فضا، سازماندهی فرم و فضا، سیرکولاسیون، تناسبات و مقیاس و اصول نظام دهنده مباحث کتاب را در هفت فصل شکل داده‌اند. نویسنده اصول مقدماتی فرم را در روند رشد از نقطه به خط یک بعدی از خط به صفحه‌ی دو بعدی و از صفحه به حجم سه بعدی آموزش دهد. وی سپس به فرم پرداخته و ویژگی فرم و انواع فرم‌ها را مورد توجه قرار می‌دهد. در بحث فرم و فضا این باور وجود دارد که فضا همچون سنگ و چوب ماده است. اما مثل بخار، بی‌شکل است. فرم آن، اندازه، مقیاس و کیفیت نور همگی به درک ما از محدوده‌های فضایی که عناصر فرم‌ها تعریف می‌کنند، بستگی دارد. هنگامی که فضا توسط عناصر حجمی حبس، محصور، شکل‌دهی یا سازماندهی می‌شود، معماری به وجود می‌آید. نویسنده در بحث سازماندهی فرم و فضا به شیوه‌های مختلف ارتباط فضاها با یکدیگر و سازماندهی آنها در انواع فرم و فضاهای مرتبط می‌پردازد. کتاب سپس وارد بحث سیرکولاسیون: حرکت درون فضا شده و اجزای اصلی سیستم سیرکولاسیون بنا معرفی می‌شوند؛ عناصر مثبتی که درک ما از فرم و فضاهای یک بنا مؤثرند. نویسنده سپس به تناسبات و مقیاس پرداخته و در نهایت اصول را مورد توجه قرار داده است.

- حبیبی، محسن. از شار تا شهر: تحلیلی تاریخی از مفهوم شهر و سیمای کالبدی آن، دانشگاه تهران، ۱۳۸۴.

شناخت تاریخی هر پدیده‌ای زیربنای شناخت وضع موجود است و درک درست از شرایط موجود، تخمین دگرگونی‌های بعدی را ممکن می‌سازد. نویسنده با چنین برداشتی تلاش کرده که شهر ایرانی را در گذشته و حال شناخته و شهر فردا را تخمین بزند. نویسنده ابتدا شهرنشینی، شهرگرایی و شهرسازی را قبل از اسلام بررسی کرده و سپس به این موضوع در دوران اسلامی و نیز دوران معاصر

پرداخته است. در این کتاب عوامل مشخصه‌ی شهر در هر دوره، ساخت و سازمان شهر، انواع سبک‌های مختلف و نظریه‌های مشخصه‌ی شهر در هر دوره، ساخت و سازمان شهر، انواع سبک‌های مختلف و نظریه‌های مربوط به شهر و شهرسازی ارائه شده‌اند.

- حبیبی، سید محسن - ملیحه مقصودی. مرمت شهری، دانشگاه تهران، ۱۳۸۶.

کتاب ابتدا در اشاره‌ای کوتاه به عنوان تأثیرگذاری بر فضای شهری و ویژگی‌های اصلی فضای شهری می‌پردازد. در فصل اول نویسندگان به تعاریف و واژگان، بازسازی و غیره پرداخته است. سپس به نظریه‌پردازان جهانی در مرمت شهری همانند لینچ، ونتوری، راجرز، پیانو و دوکسیادس و سایر نظریه‌پردازان مرمت شهری اشاره شده و تجربیات جهانی مرمت شهری در ادامه مورد توجه قرار می‌گیرد. در ادامه منشورها، قطعنامه‌ها و مصوبات جهانی مرمت شهری، روش‌ها و انواع مداخله از منظر مرمت شهری، اصول و سیاست‌ها و دستورالعمل‌های پیشنهادی مرمت شهری و نیز فهرست منابع و مآخذ آمده است. در پایان نیز فهرست جداول و نمودارها ارائه شده است.

- حبیبی، کیومرث و ابوالفضل مشکینی. بهسازی و نوسازی بافت‌های کهن شهری، تهران: انتخاب، ۱۳۸۶.

مبانی نظری طرح‌های شهری در ایران بیشتر برخاسته از مصوبات شورای عالی شهرسازی و معماری ایران و نیز مبتنی بر قانون تغییر نام وزارت آبادانی و مسکن به وزارت مسکن و شهرسازی است اما دیدگاه‌های نظری آن از جریان‌های توسعه‌ی شهری در سطح جهانی سرچشمه می‌گیرد. وقوع جریان توسعه‌ی شهرنشینی در ایران با یک قرن تأخیر نسبت به جوامع صنعتی منجر به شکل‌گرفتن تجمعات عظیم انسانی و اسکان در مجموعه‌های بی‌انتظام شهری شده است. ناکارآمدی طرح‌های توسعه‌ی شهری در دو دهه‌ی اخیر، شهرسازی کشور را با بحران مواجه کرده، از این رو وزارت مسکن و شهرسازی کمیته‌ای برای بازنگری در ساختار قوانین و مقررات شهرسازی و شرح خدمات تهیه‌ی طرح‌های شهری تشکیل داد که حاصل بازنگری در شرح خدمات طرح‌های جامع و عرضه‌ی رویکردی جدید به طرح‌های توسعه‌ی شهری و منطقه‌ای است و با هدف یاری رساندن به برنامه‌ریزان و طراحان شهری، طی فرآیند برنامه‌ریزی طراحی و اجرا نیز دستیابی به سامانه‌ی بهینه‌ای از فضاها و مکان‌های شهری تهیه شده است.

- حسن پور، غلامحسین. ورزش‌های بومی، سنتی و محلی، تهران: بامداد کتاب، ۱۳۸۷.

ورزش از جمله نیازهای فردی و ضرورتی اجتماعی است و به عنوان یکی از عوامل ارزشی در جامعه مطرح می‌شود و وسیله‌ای است که از طریق آن می‌توان قابلیت‌های جسمی، فکری، روانی، روحی، شخصیتی و اجتماعی را شکوفا ساخت و توسعه داد. ورزش خستگی‌های فکری و جسمی را کاهش می‌دهد و روح تعاون و همکاری و همبستگی را تقویت می‌کند و اثرات آموزشی، تربیتی و پرورشی خاصی دارد. بنابراین ترویج ورزش از جمله ورزش‌های بومی و محلی در میان مردم می‌تواند باعث گسترش علایق ذوقی، هنری و فرهنگی شود. ورزش‌های بومی و محلی از زمان قدیم مورد توجه مردم بوده و بخش مهمی از اوقات فراغت آن‌ها را تشکیل داده است. این ورزش‌ها ریشه در فرهنگ اصیل و ملی کشور دارند که گاه مورد فراموشی واقع می‌شوند. نویسنده در کتاب حاضر پس از بحث درباره‌ی ورزش‌های محلی به معرفی ورزش‌های بومی و سنتی هر یک از استان‌های کشور می‌پردازد.

- حوزه معاونت پژوهشی. مجموعه مقالات همایش معماری مسجد: گذشته، حال، آینده، تهران: دانشگاه هنر،

۱۳۷۸

این مجموعه که تحت نظر حوزه معاونت پژوهشی به چاپ رسیده است، دربرگیرنده‌ی ۴۱ مقاله از نخستین همایش «معماری مسجد: گذشته، حال و آینده» است که با عناوین کلی: تبیین ویژگی‌های معماری مسجد: خصوصیات کالبدی - فضایی، خصوصیات ساختاری و جنبه‌های جمالی گردآوری شده است. از جمله مقالات ارائه شده می‌توان به:

- فرم‌ها و نقش‌های نمادین در مساجد ایران/ رحمان احمدی ملکی

- نیایش و آفرینش فضا/ محمدرضا اولیا

- رابطه بین صورت و معنی در فرآیند شکل‌گیری مسجد/ جواد عرفانیان

- درآمدی بر مساجد حاشیه‌ی خلیج فارس/ محمد قائدی

- تقدس و تناسخ در معماری مذهبی/ میرعابدین کابلی

- هویت یگانه مسجد/ مصطفی کیانی

- بررسی تاریخی مسجد جامع یزد/ صدیقه گلشن

- مسجد تمثال انسان کامل/ کامبیز نوایی

– خجسته، حسن. تأثیر معماری مسکونی بر سنت‌ها، تهران: سروش، ۱۳۷۷.

نویسنده در چهار گفتار با عنوان: چگونگی و اهداف تحقیق، آشنایی با هویزه، مسکن از دیدگاه تاریخی، و بررسی مسکن در هویزه ارائه شده است. نویسنده در بحث آشنایی با هویزه به موقعیت جغرافیایی، اقلیم‌شناسی، جغرافیای تاریخی، اجتماعی، مذهب، جمعیت، نوع فعالیت و وضع معیشت و مرفولوژی هویزه پرداخته است. آن‌گاه به مسکن از دیدگاه تاریخی اشاره کرده و سیر تاریخی اسکان انسان و مسکن بعدی از زندگی انسان اشاره می‌کند. هم‌چنین در بررسی مسکن در هویزه، مسکن سنتی، مسکن بازسازی شده، سازمان درونی و نحوه‌ی توزیع فضاها در مسکن سنتی و بازسازی شده، فضاها درونی واحدهای مسکونی و عناصر اصلی این واحدها و فضاها فرعی واحدهای مسکونی و کارکرد آنها را مورد توجه قرار داده است. به نظر نویسنده تعیین تکلیف کردن برای مردم که در چه نوع خانه‌ای یا با چه شیوه‌ی معماری سکونت کنند، امری ناخوشایند می‌نماید.

خلیلیان بروجنی، امیرعلی. برداشت از بناهای تاریخی، تهران: گنج هنر، ۱۳۸۷

مردم واری، پرهیز از بیهودگی، خودبستگی، درون‌گرایی و... از جمله ویژگی‌های معماری ایرانی است. این ویژگی‌ها در کنار یکدیگر، معماری‌ای مبتنی بر نظامی هندسی را شکل داده‌اند که هندسه جزئی جدایی‌ناپذیر از آن است، تا جایی که هندسه، عاملی برای شناسایی دوره و تاریخ شکل‌گیری بنا محسوب می‌شود. نویسنده در این کتاب می‌کوشد تا از طریق بیان روش‌های شناخت، مطالعه و بررسی بناهای بارزش تاریخی، اطلاعات سودمندی در اختیار دانشجویان معماری، مرمت، صنایع دستی و... قرار دهد. وی در بخش نخست مطالبی درباره‌ی معماری ایران، بافت، شالوده و سبک‌های شکل‌گیری بنا و جزئیات و عناصر (تزئینی و سازه‌ای) تشکیل دهنده‌ی این گونه بناها در ادوار مختلف بیان می‌کند، سپس شیوه‌های گوناگون برداشت و خصوصیات و ابزارهای هر یک از شیوه‌ها را به تفصیل معرفی و روش‌هایی را برای برداشت پلان اصلی بنا، پلان بام، پلان معکوس، پلان کف‌سازی، نما، برش و جزئیات خاص ذکر می‌کند.

دایرةالمعارف بناهای تاریخی ایران در دوره‌ی اسلامی (مساجد). پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی (حوزه هنری)، ۱۳۷۸.

کتاب حاضر می‌تواند تلاشی باشد برای حفظ و احیای ارزش‌های معماری مساجد که مبادرت به شناسایی، ثبت و ضبط اطلاعات مربوط به آنها کرده است. این مجموعه بر آن است تا اطلاعاتی جامع و علمی در رابطه با معماری مساجد تاریخی ایران همراه با نقشه‌ها و طرح‌ها در اختیار پژوهشگران قرار دهد. تقسیم‌بندی و ارائه‌ی مطالب در مورد هر مسجد مبتنی بر توزیع استانی مساجد صورت گرفته است. در پایان نیز فهرست اعلام و مساجد براساس دوره‌ی تاریخی آمده است. کتاب مساجد تاریخی در مقایسه با دیگر مجلد دایرةالمعارف بناهای تاریخی ایران در دوره‌ی اسلامی، کتاب بناهای آرامگاهی که توسط پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی قبلاً منتشر شده است از دقت و تقسیم‌بندی بهتر و قابل قبول‌تری برخوردار می‌باشد.

درکاسیس اسمیت، دیوید. شهر جهان سومی: مجموعه مقاله‌های معماری و شهرسازی، ترجمه‌ی فیروز جمالی، تهران: توسعه، ۱۳۷۷.

اثر حاضر در پی آن است که برخی ویژگی‌های شهرهای جهان سوم را بررسی کند. به باور مؤلف تضاد میان فنون کاملاً صنعتی شده و طرح‌های عظیم در کشورهای جهان به گونه‌ای تحمیلی نوعی تغییرات عمیق در ارزش‌های موجود در کشورهای جهان سوم را موجب شده است. کتاب تحت عنوان: دورنمای جهانی رشد شهری در جهان سوم، دورنمای تاریخی ماهیت متغیر شهرنشینی استعماری و دوره‌ی بعد از استعمار، فقر و سیاست در شهرهای جهان سوم، اشتغال در شهر، و مسائل اجتماعی در شهر ارائه گردیده است.

دیویس، کالین. شاهکارهای معماری مسکونی جهان در قرن بیستم: پلان، نما، مقطع، ترجمه‌ی امین لوافا، تهران: اندیشه خلاق، ۱۳۸۷.

خانه‌های منفرد طراحی شده توسط معماران، دسته‌ای مشخص از تولیدات فرهنگی و هنری هستند که شاید قابل مقایسه با نقاشی از مناظر طبیعی، فیلم مستند یا داستان‌های عاشقانه باشند. این حقیقت که خانه‌ها عموماً باید عملکردهایی نیز داشته باشند ممکن است باعث شود که به آن‌ها به طریقی متفاوت بنگریم. برای مثال ممکن است که فریفته‌ی نمونه‌هایی محلی و تولید انبوه شده از شاهکارهای معماری مسکونی جهان در قرن بیستم شویم. خانه‌های مجزای آمریکایی در دل خانه‌های بزرگ‌تری مانند کلبه‌ی انگلیسی یا خانه‌ی تابستانی سوئدی. به یقین این خانه‌های معمولی تأثیر بیشتری بر زندگی روزانه‌ی اکثر مردم داشته‌اند تا هر یک از خانه‌های خاص این کتاب. نویسنده در کتاب حاضر در پی آن نیست که تاریخی جامع از معماری جهان ارائه دهد، بلکه با حوزه‌ای محدودتر و جذابیتی بیشتر سروکار دارد: دسته‌ای نسبتاً کوچک از خانه‌های انتخاب شده که می‌تواند قواعد هنری را شکل دهد. در کتاب بیش از صد خانه‌ی قابل

توجه و مهم از قرن بیستم به تصویر کشیده شده است که شامل کارهای کلاسیک معماران ابتدایی مانند لوکوربوزیه، فرانک لوید رایت، میس ون دررو و آلوار آلتو و برخی استادان اخیر معماری مانند تادائومانو و... می‌باشد.

رحیمیان، مهدی. سینما: معماری در حرکت، تهران: سروش، ۱۳۸۴

کتاب که از یک مقدمه و ۹ فصل تشکیل شده است، در دو فصل نخست ماهیت سینما و معماری را مورد توجه قرار داده و اصول و مبانی آن دو را تشریح می‌کند. سپس بنیادی‌ترین عنصر معماری و سینما، یعنی فضا تجزیه و تحلیل شده و به ایجاد فضا و ارتباط ذهنی آن در دو هنر توجه می‌شود. وجوه مختلف زمان و حرکت به عنوان یک ابزار بیانی در ارائه‌ی زمان و فضا و برای حرکت درونی فیلم و چگونگی دریافت حرکت در معماری، فصول چهارم و پنجم کتاب را به خود اختصاص داده است. در فصل ششم با توجه به نقش ریتم و ضرب‌آهنگ در شکل‌دهی به فضای ذهنی سینما و فضای عینی معماری، نحوه‌ی دریافت ریتم در هنرهای سینما و معماری، نقش ریتم در تداوم بصری و ریتم‌های فضایی و زمانی بررسی می‌شود. در فصل‌های هفتم و هشتم ساختارهای زمان و مکان از طریق بررسی عناصری چون تداوم، تضادمندی و هماهنگی، ویژگی‌های وحدت، تداوم نقش زمان و فضا در روایت فیلمی و شیوه‌های روایت در سینما و فضای روایی در سینما مورد بررسی قرار گرفته است. در فصل پایانی نیز نقش تماشاگر به عنوان محور بروز و ظهور هر دو هنر سینما و معماری و هم‌چنین روان‌شناسی تماشای فیلم و جایگزینی بیننده‌ی فیلم با تماشاگر معماری مورد توجه قرار گرفته است.

زمرشیدی، حسین. معماری ایران (مصالح شناسی سنتی)، تهران: آزاده، ۱۳۸۱

کتاب قصد معرفی بخشی از مصالح سنتی عمده، نحوه‌ی تهیه‌ی آن به روش سنتی و در کل کاربرد و عملکرد آن را در معماری سنتی دارد. در این مجموعه و در پاره‌ای از موارد تلاش شده به اختصار پیرامون کاربرد آن در بناهای امروزی اشاره شود. در واقع با تشریح مصالح سنتی، خواننده با فرهنگ و سابقه‌ی این مصالح آشنا می‌شود تا چگونگی تهیه‌ی آن را عملاً دانسته و بتواند هنگام ضرورت برخی از آنها را فراهم و به کار گیرد.

کتاب از جهت فلسفه معماری و فلسفه مصالح سنتی و از طرفی به لحاظ مسائل کاربردی مصالح سنتی می‌تواند مورد استفاده دست‌اندرکارانی باشد که با بهره‌گیری از مصالح سنتی، بناهایی مقاوم و زیبا با بهره‌دهی کامل بسازند. برای رسابودن اصالت و مفاهیم مصالح سنتی، تلاش شده ویژگی‌های کاربردی مصالح مرغوب در عناصر و جزئیات آثار به شکل جامع و رسا با تصویر ارائه شود تا کیفیت مصالح مرغوب و بحث آنها از هر جهت بتواند گویا باشد. وجود تصاویر رنگی می‌توانست عظمت عناصر و جزئیات معماری ایران را بیشتر روشن کند. کتاب مجموعه و چکیده‌ای رسا از مبانی تاریخی مصالح شناسی سنتی است.

زمرشیدی، حسین. گره چینی در معماری اسلامی و هنرهای دستی، تهران: مرکز نشر دانشگاهی

نویسنده در کتاب حاضر تلاش کرده است چگونگی ترسیم و شناخت هنر گره‌سازی را مورد توجه قرار دهد و روش ترسیم تبدیل را به هنرجویان آموزش دهد. چرا که انواع گره‌ها در ایران و کشورهای اسلامی دیگر به هزاران گره می‌رسد، با توجه به این نکته که یادگیری چگونگی ترسیم آنها کاری بسیار دشوار نشان می‌دهد. نویسنده با ارائه‌ی روش ترسیم نشان می‌دهد که می‌توان هر گره‌ای را در ابعاد و اندازه‌های دلخواه ترسیم کرد. به علاوه توضیحات مفصلی درباره‌ی نحوه‌ی شناخت عملی گروه و هنر کاشی‌کاری و سفالگری و شناخت انواع کاشی و معرفی گره‌های ایرانی و غیرایرانی داده شده است.

کتاب در هفت فصل ابتدا به هنر کاشی‌سازی، تهیه گل و پختن و رنگ‌آمیزی آن، کاشی‌کاری، معرق‌کاری و انواع کاشی اشاره و سپس به کاربرد گره در هنرهای دستی پرداخته است. نحوه‌ی محاسبه و اجرای عملی و تئوری گره در فصل سوم، مقدمات ترسیم گره در فصل چهارم و سه فصل بعدی نیز گره‌های گروه اول، گره‌های گروه دوم و گره‌های گروه سوم (گره‌های ایرانی) را مورد توجه قرار داده است. کتاب در تلاش است تا از هرگونه پیچیدگی جهت ترسیم هر گره، از روش تبدیل واحد به واحد استفاده کند تا هنرآموز بتواند با آن روش از دو نوع طرح و نمونه، گروه دلخواه را به اندازه‌ی مناسب ترسیم کند.

زیته، کامیلو. ساخت شهر براساس مبانی هنری، ترجمه‌ی فریدون قریب، دانشگاه تهران، ۱۳۸۵

شهرسازی براساس مبانی هنری از جمله مواردی است که رعایت آن می‌تواند اثرات زیادی را دربر داشته باشد. این کتاب امکان شهرسازی را براساس مبانی هندسی نشان می‌دهد و تأثیر آن را بر احساس انسان مورد بحث قرار می‌دهد. در ابتدا رابطه‌ی بین بناها، یادمان‌ها و میادین بیان شده، سپس نویسنده محصور بودن میدان، اندازه و شکل میدان را مطرح کرده و محدودیت‌های هندسی در فضاهای شهری مدرن و سیستم‌های پیشرفته امروزی را شرح داده و نیز در خاتمه نمونه‌ی یک سازماندهی شهری براساس مبانی هندسی را با استفاده از تصاویر متعدد ارائه کرده است.

سلطان زاده، حسین، تداوم طراحی باغ ایرانی، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۷۸.

کتاب تلاش دارد به خاستگاه و پیشینه‌ی سنت طراحی و ساختن باغ - مزار و برخی از الگوهای طراحی باغ ایرانی و همچنین به معرفی انواع باغ‌ها از لحاظ کارکردی و کالبدی در جهت شناخت تاج محل پردازد. نویسنده ابتدا به معرفی باغ‌های ایرانی از جمله به روایت شاهنامه، توصیف انواع باغ‌ها و توصیف باغ ایرانی به روایت عبدی بیگ شیرازی در مثنوی روضه‌الصفای پرداخته و سپس خصوصیات کارکردی باغ ایرانی، نحوه‌ی استفاده، خصوصیات فضایی و علل پیدایش این باغ‌ها و خصوصیات کالبدی باغ در محیط‌های هموار، روی تپه و غیره را ارائه می‌دهد. وی سپس به تاج محل و تداوم طراحی باغ ایرانی و اهمیت و نقش ایران در شکل‌گیری فرهنگ و هنر گورکانی اشاره و حضور معماران ایرانی در هند و تبادلات فرهنگی و هنری این دو کشور را مد نظر قرار داده است. همچنین در شناخت ویژگی‌های مهم معماری این اثر، به اهداف کارکردی و کالبدی در زمینه‌های فرهنگی، پدیده‌های محیطی و جغرافیایی، بخش‌ها و عناصر تشکیل دهنده‌ی مجموعه، اصول طراحی و انواع عرصه‌ها پرداخته شده است. در نهایت مؤلف به بررسی معماری تاج محل، و تأثیر طراحی معماری این اثر از فرهنگ و سنت طراحی معماری و باغ‌های ایرانی پرداخته است.

سوادکوهی فر، ساسان. میدان‌های تهران در گذر زمان، تهران: بهراد، ۱۳۷۸.

در نخستین جلد از مجموعه‌ی میدان‌های تهران در گذر زمان، معیارهای شکل‌سازی و زیباسازی متعارف فضای شهری بررسی و آن‌گاه مقایسه‌ای بین برخی میادین قدیم و جدید شهر تهران صورت می‌گیرد. نویسنده ابتدا به پیشینه‌ی تاریخی شامل تاریخچه‌ی مختصری از شهر تهران و برخی خیابان‌های آن پرداخته و سپس به موضوع میدان‌ها اشاره می‌کند که شرحی بر خصوصیات و تعاریف میدان‌ها و فضای کارکردی و کالبدی آنهاست. آشنایی با میدان‌های قدیمی تهران مانند میدان ارگ، مشق، سبزه میدان، بهارستان، محمدیه و حسن‌آباد در فصل سوم و شرح موقعیت و اجزای تشکیل دهنده‌ی ارزش‌های طراحی میدان امام خمینی (توپخانه) در فصل چهارم کتاب بررسی شده است. توجه به تعدادی از میدان‌های فعلی تهران (فلسطین، مادر، نور) و سایر کشورها آخرین فصل کتاب را به خود اختصاص داده است. این مجموعه به صورت مصور منتشر شده است.

سوداگر، حسین. اصول معماری و شهرسازی، تهران: دانش و فن، ۱۳۷۹.

کتاب دربرگیرنده‌ی اصول و مبانی معماری و شهرسازی همراه با استانداردهای ساخت و ساز است که نویسنده طی آن ویژگی مناطق مهم شهری، همچنین نحوه‌ی ساخت ساختمان‌های نهادهای دولتی و غیردولتی را تشریح کرده است. وی ابتدا چگونگی طراحی و ساخت خانه‌های مسکونی شهرها را با استفاده از پلان‌های متعدد و متنوع عرضه داشته، و سیرکولاسیون در بیمارستان‌ها را توضیح داده است. سپس درباره‌ی نحوه‌ی ساخت و طراحی پارکینگ‌ها، مجموعه‌ی ورزشی و تفریحی، اصول طراحی ساختمان‌های آموزشی و ساختمان دانشگاه‌ها ارائه شده و در نهایت شهر بابلسر از جنبه‌های مختلف طبیعی، اجتماعی، زیستی و اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته است.

شقاقی، پژمان. کالبد خدایان (تجلی امر قدسی در معماری اقوام گوناگون)، تهران: قصیده‌سرا، ۱۳۸۴.

مؤلف مروری دارد بر چگونگی تجسم امر قدسی در معماری تمدن‌ها و فرهنگ‌های گوناگون در مقام پاسخ به پرسش‌های فوق. وی بر آن است که ابتدا به تبیین و روشن‌ساختن قدسیت و مفهوم امر قدسی پردازد و سپس با توجه به موضوع مکان و مورد توجه قراردادن سیر تاریخی تصورات مربوط به آن، رابطه‌ی مکان را با فضا و به‌خصوص معماری بررسی کند. نویسنده سپس با طرح موضوع مکان و امر قدسی و نحوه‌ی تجلی امر قدسی در مکان، به دنبال آن است تا با به دست‌دادن گونه‌ها و نمونه‌هایی از این تجلیات در مکان و زمان‌های مختلف موضوع معماری قدسی را تجزیه و تحلیل کند. کتاب در دو فصل مبانی نظری و مطالعات مورد ارائه شده است. در فصل نخست به مفهوم امر قدسی، فضا و مکان، مکان مقدس، هنر مقدس و معماری مقدس پرداخته و در فصل دوم نیز زیگورات‌های بابلی، مقابر فرعون، استوپای بودا، اهرام سرخپوستان، امپراتوری آزتک‌ها، تمدن مایا و... را مورد توجه قرار داده است.

شواری، اگوست. تاریخ معماری، ترجمه‌ی لطیف ابوالقاسمی، دانشگاه تهران، ۱۳۸۳.

معماری آمیخته و فرآیندی است از علم و هنر، ذوق و سلیقه، ایمان و مهارت‌های خاص که در راستای تمدن و فرهنگ و در رهگذر تاریخ، زبان گویای زمانه‌ی خود است. کتاب تاریخ معماری، مجموعه‌ای جامع در سیر تحول معماری لاتین، معماری ملل مسیحی مشرق زمین، معماری اسلامی، معماری زمان، معماری گوتیک، معماری غیرمذهبی در قرون وسطی، معماری نظامی در قرون وسطی، رنسانس

در ایتالیا، رنسانس در فرانسه و اروپا و در نهایت معماری مدرن که در سال ۱۸۹۹ میلادی به رشته‌ی تحریر درآمده است.

– شوای، فرانسوار. شهرسازی: واقعیات و تخیلات، ترجمه‌ی محسن حبیبی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۵.

نویسنده با بررسی موشکافانه و انتخاب متون خاص مربوط به شهر و شهرسازی ۳۷ نویسنده از فوریه تا رایت از کابه تا جیکوب، از راسکین تا اگراتاکیس سعی بر آن داشته است تا گذار از فلسفه و حکمت نظری به حکمت عملی و برون افکنی را روشن سازد. اهمیت کار وی در آن است که متونی را استخراج نموده که به سادگی در دسترس نبوده و در بعضی موارد غیرقابل دسترس بوده‌اند. او با فراهم کردن این جنگ بر آن بوده است تا چگونگی گذار از تخیل به واقعیت را در فاصله‌ی ۱۵۰ ساله ترسیم کند و این نکته را خاطر نشان سازد که شهرسازی چون همیشه آمیخته‌ای است از واقع و موهوم، از تخیل و واقعیت. کتاب در ده فصل تدوین شده است: پیش شهرسازی، ترقی‌گرا، شهرسازی فرهنگ‌گرا، شهرسازی طبیعت‌گرا، سرزمین فن، شهر انسان، فلسفه شهر، پیوست: اصطلاحات و معانی استفاده شده در متن.

شیعه، اسماعیل. با شهر و منطقه در ایران، تهران: دانشگاه علم و صنعت ایران، ۱۳۷۸.

نویسنده در طی شش فصل مسائل برنامه‌ریزی شهری و منق‌های در ایران را مورد بررسی قرار داده است. در هر فصل کیفیت طراحی و برنامه‌ریزی‌ها با وضع موجود تحلیل و ارزیابی می‌شود. محیط ایران و برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، برنامه‌ریزی مراکز زیستی ایران بر مبنای بوم ساخت‌های طبیعی و انسانی، درآمدی بر ضوابط برنامه‌ریزی مسکن در شهرها و مناطق ایران، تأملی در برنامه‌ریزی‌های شهری و منطقه‌ای در ایران، مروری بر سوابق تاریخی شهرسازی عمران منطقه‌ای در ایران و مباحثی در مسائل شهرسازی. کتاب با تصاویر، جدول‌ها، نقشه‌ها و کتاب‌شناسی همراه شده است. کتاب می‌تواند برای دانشجویان شهرسازی، معماری، جغرافیا، برنامه‌ریزی شهری، عمران و جغرافیای شهری سودمند باشد.

عزیزی، محمدمهدی. تراکم در شهرسازی: اصول و معیارهای تعیین تراکم شهری، دانشگاه تهران، ۱۳۸۳.

توسعه‌ی فزاینده‌ی شهرها و نیاز به راهکارهای مناسب برای مقابله با بحران‌های اجتماعی ناشی از این روند، مسئولان را به چاره‌اندیشی برای ساماندهی امور اجتماعی در تقابل با پدیده‌های متأثر از سیاست‌های شهرسازی سوق داده است. ابتدا مسئله‌ی گسترش شهری و تراکم مطرح شده و آن گاه تراکم و جایگاه آن در شهرسازی مورد بررسی قرار می‌گیرد. نگاهی به چالش‌ها و راهبردهای بین‌المللی در تعیین تراکم شهری و رویکردهای اساسی در تعیین تراکم شهری موضوعات بعدی مورد بحث این کتاب است. نویسنده آن گاه به ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگ، زیست‌محیطی و کالبدی - فضایی تراکم شهری مورد بررسی قرار گرفته است.

فلامکی، محمدمنصور. ریشه‌ها و گرایش‌های نظری معماری، تهران: فضا، ۱۳۸۲.

کتاب هدف خود را چگونه نگاه کردن به اشکال، چگونه اندیشیدن به فضا و زیبایی قرار داده است و اینکه چگونه به این مفاهیم کاربردی باید نگریست تا بتوان فرآورده‌ی معمارانه‌ی مقبول و متعالی به دست داد. کتاب بر آن است که به اساس و شناخت گوشه‌هایی از اندیشه‌ی معماری و از معمارانه اندیشیدن به فضای ساخته راه دهد. برای رسیدن به این معنا ارائه‌ی سه گزارش لازم شده است: گزارش نخست تحت عنوان ابزارهای معماری به فضا، زمان و موجودیت‌های زمانی و مکانی، شکل در عینیات و ذهنیات و شناخت معماری پرداخته است. گزارش دوم نیز با عنوان حقیقت‌های معماری به عینیات و ذهنیات در معماری، فضای معماری و جست‌وجوی تعریفی برای معماری می‌پردازد. در گزارش سوم با عنوان آفرینش معماری به نظریه‌ها، تجربه‌ها و دشواری‌های آفرینش معماری، چگونگی‌های آفرینش معماری، دهه‌های پایانی سده‌ی بیستم، نظریه‌ها و دیدگاه‌های معماری در دهه‌های پایانی سده‌ی بیستم/ مقوله‌های معماری و... اشاره می‌کند. این گزارش سرفصل‌های اصلی اندیشه‌پردازی‌ها و ابداع‌ها و تدوین‌ها و گزینش‌های مورد نیاز معمار را در عالم معنا و محفل آفرینشی برشمرده و بر آن و بر حسب مورد یادداشت‌هایی افزوده است.

فلامکی، محمدمنصور. باز زنده‌سازی بناها و شهرهای تاریخی، دانشگاه تهران، ۱۳۸۳.

بازشناسی معماری‌های قدیمی، علاوه بر اینکه گشاینده‌ی مسائل متعددی در فرهنگ معماری سرزمین‌ها می‌باشد، پایه لازم و از مصالح غیرقابل تعویض نظریه‌ای است که مبنای روش باززنده‌سازی، روش بررسی بناهای فرسوده برای باز زنده‌سازی، مباحث هنری معماری و ساختمانی، مرمت شهری، مراحل رشد و توسعه‌ی مراکز مسکونی، عوامل فرسودگی و تخریب شهرهای تاریخی، شناخت بافت‌های شهرهای تاریخی، انواع طرح‌های باززنده‌سازی و نگهداری، مفاهیم مرمت‌معماری، پیوندها و بازتاب‌های مربوطه ارائه شده است.

قبادیان، وحید. مبانی و مفاهیم در معماری معاصر غرب، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۸۶.

در کتاب حاضر نویسنده بر آن است تا بتواند به تبیین مبانی و مفاهیمی بپردازد که این بناها براساس آن شکل گرفته‌اند. چرا که رابطه‌ی ما با معماری غرب همواره جنبه‌ی شکلی داشته است و آنچه عیان بوده تنها شکل‌ها، گراورها و عکس‌ها از بناهای غربی بوده است. توجه نویسنده به زیربناهای فکری در معماری امروز خود و منابع الهام آن است چرا که وی شرط ارتقای معماری ایران و ورود به حوزه‌ی فکری در حیطه‌ی فرهنگی کشور و مطرح شدن در سطح معماری بین‌المللی را در گرو همین توجه می‌داند. بحث اصلی کتاب بر روی تحولات معماری غرب در صد سال اخیر متمرکز شده و در پی ریشه‌ها و زمینه‌های پیدایش و وقوع این تحولات است. نویسنده در بخش اول به معماری مدرن و در بخش دوم به معماری بعد از مدرن می‌پردازد. وی در بحث مدرن به مدرنیته و اصول فکری و تبلور اجتماعی آن اشاره و سپس به تبعات مستقیم عصر مدرن یعنی معماری مدرن پرداخته و با تقسیم آن به سه دوره‌ی اولیه، متعالی و متأخر به زمینه‌های فکری، طرح‌های معماری و معماران شاخص در هر یک از سه دوره می‌پردازد. در بحث پسامدرن نیز ابتدا بحث فلسفی این دوره یعنی پست‌مدرنیته مطرح و سپس مکاتب و سبک‌های گوناگون معماری بررسی می‌شوند. در بخش پایانی نیز به سه جدول گنجانده شده شامل منبع الهام، اهداف، لغات کلیدی در سبک‌های معماری، معماران سبک‌های مختلف معماری معاصر غرب و ایده‌ها و شعارها و سبک‌های مختلف و ساختمان‌های ساخته شده براساس آن ایده‌ها اشاره می‌شود.

قبادیان، وحید. معماری در دارالخلافه‌ی ناصری، تهران: پشتون، ۱۳۸۵.

نویسنده در اثر حاضر ابتدا به سابقه‌ی تاریخی، و سپس به رویارویی سنت و تجدد در عهد ناصرالدین شاه، معماری در دارالخلافه‌ی ناصری، دلایل بروز و ظهور تجدد در معماری معاصر تهران می‌پردازد. در فصل نخست اهمیت موضوع و مقوله‌ی سنت و تجدد، تشریح و تبیین شده است. در فصل دوم تحولات نظامی، سیاسی، اجتماعی و هنری که در اثر مواجه شدن با جهان مدرن در ارکان تمدن ما به وجود آمده، عنوان شده و وضعیت اجتماعی و کالبدی شهر تهران در آغاز سلطنت ناصرالدین شاه بررسی و نظرگاه‌های گوناگون درباره‌ی تحولات معماری تهران در دوره‌ی ناصری مطرح شده است. نویسنده در فصل سوم به طور مشخص به معماری تهران و تحولات به وجود آمده در عصر ناصری پرداخته و تحولات بافت شهری تهران، مجموعه‌ی کاخ گلستان و سپهسالار و سه ساختمان مهم این دوره تجزیه و تحلیل می‌شود. خلاصه و نتایج مباحث عنوان شده و پیشنهادات برای مطالعات بعدی، آخرین فصل کتاب را شکل می‌دهد. به نظر مؤلف تجزیه و تحلیل معماری معاصر ایران و بررسی مبانی نظری آن، بدون توجه به نقطه‌ی آغازین و شرایط ذهنی و عینی آن مقطع تاریخی ممکن و میسر نیست.

- کاربونی، استفانو، توموکو ماسویا. کاشی‌های ایرانی، ترجمه‌ی مهناز شایسته‌فر، تهران: مؤسسه مطالعات هنر اسلامی، ۱۳۸۱.

کتاب دربرگیرنده‌ی مجموعه‌ای از کاشی‌های ایرانی موجود در موزه‌ی متروپولیتن نیویورک است که به معرفی تکنیک‌ها، تزیینات و نوع کاربرد این کاشی‌ها می‌پردازد و چگونگی کاربرد آنها را در بناها مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد. در این کتاب نه تنها به توصیف ظاهری کاشی‌ها از لحاظ رنگ، فرم و طرح پرداخته می‌شود، بلکه بررسی محتوایی نوع تزیینات، به ویژه تزیینات کتیبه‌ای در اماکن مذهبی هم مدنظر قرار می‌گیرد و به این ترتیب جایگاه مهم کاشی‌سازان هر دوره و زمینه‌های مختلف اجتماعی و سیاسی و مذهبی در به وجود آوردن آثار هم بررسی می‌شود. نویسنده با هدف شناسایی کاشی‌های ایرانی، طرح‌های مخصوص این کاشی‌ها و چگونگی تولید آنها را بنا به نیازهای اجتماعی و هم‌چنین وابستگی معماری هر دوره به کاشی‌ها مورد شناسایی و بررسی قرار داده است. برخی از این نمونه‌ها برای نخستین بار معرفی می‌شوند و خواننده از این طریق با آثار کاشی موجود در موزه متروپولیتن آشنا می‌شود.

- کرتیس، ویلیام. جی. ار. معماری مدرن از ۱۹۰۰، ترجمه‌ی مرتضی گودرزی، تهران: سمت، ۱۳۸۳.

کتاب معماری مدرن حاصل نواندیشی و بازآفرینی هنرمندانه‌ی قرن‌های ۱۹ و ۲۰ می‌باشد. تبیین روند تاریخی در شکل‌گیری معماری مدرن با تحلیل وقایع هنری و معرفی نمونه‌های اصیل از اهدافی است که مؤلف به دنبال آن است. کتاب در سه بخش شامل ۲۸ فصل ارائه شده است. در بخش نخست بنیادهای معماری مدرن، در بخش دوم تبلور معماری مدرن بین دو جنگ جهانی و در بخش سوم تحول و گسترش معماری مدرن پس از سال ۱۹۴۰ بررسی شده است. مؤلف می‌گوید: هدف کتاب اثبات یک عقیده‌ی مستحکم تاریخی و متقاعدکردن خواننده در به‌گزینی یک سبک بر سبک دیگر نیست اما دیدگاه خاصی ارائه می‌شود و خط مشی خاصی را دنبال می‌کند. در سراسر کتاب شیوه‌هایی که در آنها احتمالاً به اندیشه‌ها، قالب داده می‌شود و تأثیرات ضروری و اساسی میان ابتکار شخصی و قراردادهای رسمی‌ای که به دلیل سبک دوره و سنت ارائه شده بود، بررسی می‌شود. در این بررسی و مطالعات اعتبار و اصالت در

محدوده‌ی یک اسلوب شخصی در نظر گرفته شده است و قالب، کارکرد، ساختار و مضمون هنری با التزام قطعی و ویژگی اجتناب‌ناپذیری با هم پیوند یافته است. نویسنده تأکید دارد که بیرون از محدوده‌های تنگ خانه‌های سبک‌وار معماری عصرمان به رشته تحریر درآمده است و کوشیده شده تا ویژگی ساختمان دلپسند را عرضه و ویژگی‌های ماندگارش را جست و جو کند و به حفظ دیدگاه تاریخی دیرینه بپردازد.

کسمایی، مرتضی. اقلیم و معماری، تهران: بازتاب، شرکت خانه‌سازی ایران، ۱۳۷۸.

کتاب در ۵ فصل و سه ضمیمه ارائه شده است. نویسنده ابتدا به بررسی عوامل اقلیمی می‌پردازد. سپس تأثیر عوامل اقلیمی بر انسان و عکس‌العمل‌های انسان در برابر تغییرات شرایط فیزیکی بیان می‌شود. مباحث فصل سوم مربوط به تأثیر اقلیم بر ساختمان است. سپس مخاطبان با تقسیمات اقلیمی در جهان و ایران و ویژگی هر یک از مناطق اقلیمی ایران آشنا می‌شوند. در خاتمه تعیین مصالح ساختمانی، فرم کالبدی، جهت استقرار، میزان تهویه طبیعی مورد نیاز و میزان استفاده از آنها در هر یک از مناطق اقلیمی ایران مورد توجه قرار می‌گیرد.

کلارک، راجز. اچ - مایکل پاوز. تجزیه و تحلیل نقد شاهکارهای معماری، ترجمه سید محمود مدنی - سعید آقایی، تهران: هنر و معماری، ۱۳۷۷

کتاب به معماری و نقش حیاتی آن در تاریخ پرداخته است. نویسنده یکی از وظایف اصلی تجزیه و تحلیل را بررسی ویژگی‌های فرم و فضا در هر اثر، جهت درک بهتر طرح اصلی ساختمان می‌داند. وی همچنین مباحثی چون: سازه، نور طبیعی، توده و ارتباط پلان به مقطع و سیرکولاسیون مورد توجه قرار داده و این مباحث انتخابی را عناصر عمده‌ای می‌داند که در تمام ساختمان‌ها مشترک بوده و ارتباط دهنده‌ی میان صفات و ایده‌های شکل دهنده در ساختمان است. وی اشاره می‌کند که این مباحث در جهت درک استحکام و تشخیص ایده‌های اولیه در طرح کلی صورت می‌گیرد که با تجزیه و تحلیل طرح اصلی ساختمان می‌توان شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود بین طرح‌های مختلف را تشخیص داد.

نویسنده در بخش دوم ایده‌های شکل‌دهنده را به عنوان مفهومی معرفی می‌کند که طراح توسط آن می‌تواند به طرحش شکل داده یا آن را تحت نفوذ قرار دهد و با استفاده از یک ایده‌ی شکل‌دهنده به جای یک ایده‌ی دیگر، فرم نهایی و شیوه‌ای را که با سازماندهی‌های دیگر متفاوت است را تعیین کند. در ادامه با ارائه‌ی تصاویری (۴۶ ایده‌ی شکل‌دهنده) مظاهر یک ایده و مفاهیم مربوط به آن جست و جو شده و شرح نوشتاری همراه با مجموعه‌ای از اشکال راهنما آمده است.

کیانی، محمدیوسف. تاریخ هنر معماری ایران در دوره اسلامی، تهران: سمت، ۱۳۸۱.

کتاب بررسی فشرده‌ای دارد بر پیدایش و سیر تاریخی هنر معماری از آغاز اسلام تا عصر حاضر در این بررسی سه دوره‌ی معماری اسلامی از آغاز تا دوره سلجوقیان، از سلجوقیان تا دوره تیموریان و از آغاز دوره صفویان تا عصر حاضر صورت گرفته است. نویسنده ابتدا به ارایه‌ی اطلاعاتی درباره‌ی معماری و ویژگی‌های آن چون کاربرد بناها، روش ساخت، شیوه‌های تزئین بنا و مصالح ساختمانی پرداخته است. سه فصل بعدی به تحولات معماری در این سه دوره پرداخته و در پایان هر فصل نمونه‌هایی از هنر معماری دوره‌های مختلف معرفی گردیده است. در فصل سوم که به عصر سلجوقیان تا تیموریان می‌پردازد، دوره‌ای است که هنر معماری توسعه‌ی روزافزونی می‌یابد. در بررسی معماری ایران از صفویان تا دوران معاصر در فصل چهارم نویسنده با ذکر این نکته که اصفهان به عنوان مرکز هنرهای اسلامی شناخته شد، دوره‌ی شاه عباس، شاه صفی و شاه‌عباس دوم را دوره‌ی رونق هنر معماری می‌داند. وی در فصل پنجم به روند شکل‌گیری مجموعه‌ی بناهای مذهبی و غیرمذهبی پرداخته و از جمله مجموعه‌های حرم حضرت رضا(ع) و مجموعه‌ی گنجه‌لیان را مورد بررسی قرار می‌دهد. وی با نگاهی کوتاه به توسعه و تکامل هنر معماری ایران از دیدگاه‌های مختلف نشان می‌دهد که برای معمار ایرانی علاوه بر رفع مشکل مسکن و مصون بودن از گرما و سرما، مسائل دیگری چون تقسیم فضاها براساس نیازمندی‌های گوناگون روحی و جسمی اهمیت فراوانی داشته است.

کیانی، محمدیوسف. نظری اجمالی به شیوه‌ها و شکل‌گیری دیواره‌ها و استحکامات دفاعی به روایت تصویر، تهران: نسیم دانش، ۱۳۸۱.

به نظر مؤلف ایجاد اولین استحکامات و دیوارهای دفاعی و نیز چگونگی معماری آن به درستی مشخص نیست و تحقیقات در مراحل آغازین خود است. در کاوش‌های باستان‌شناسی دوران گذشته، در محوطه‌های باستانی تا حدودی نحوه‌ی ایجاد دیواره‌های دفاعی و مصالح ساختمانی آن توسط باستان‌شناسان بررسی شده است. نویسنده در نظر اجمالی به شیوه‌ی شکل‌گیری دیواره‌ها و استحکامات

دفاعی به روایت تصویر، درباره‌ی نحوه و چگونگی دیوارها و استحکامات دفاعی از گذشته‌ای دور تا عصر حاضر پرداخته است. نمونه‌هایی از معروف‌ترین دیوارهای دفاعی جهان با توجه به ادوار تاریخی، همچون دیوار چین، دیوار گرگان، دیوار ارم و باب‌الابواب و دیگر دیوارهای دفاعی، مورد تحقیق اجمالی قرار گرفته است. در این مقدمه‌ی کوتاه دیوارهای دفاعی ایران قبل از تاریخ، دیوارهای دفاعی ایران در دوره‌ی تاریخی، دوران هخامنشی، دوران اشکانی، دیوار دفاعی گرگان، دوره‌ی ساسانیان، دیوارهای دفاعی ایران دوره‌ی اسلامی، دیوار چین مورد اشاره قرار گرفته‌اند. اثر حاضر شامل کتابنامه، گزیده، نقشه‌ها و تصاویر و خلاصه انگلیسی است.

گلیجانی مقدم، نسرين. تاریخ‌شناسی معماری ایران، دانشگاه تهران، ۱۳۸۶.

کتاب در پی اهمیت تاریخ در بحث معماری نیست و نکته‌ی توجه به خویشتن خویش در حوزه‌ی معماری است. نویسنده ما را به این امر توجه می‌دهد که معماری یکی از شاخص‌ترین مظاهر فرهنگی هر جامعه است و در بررسی فرهنگ هر سرزمین باید به تاریخ جغرافیای‌شان نظری انداخته شود. فصول کتاب عبارتند از:

- نسبت معماری و تاریخ: تأملی در تعاریف و تعابیر از تاریخ معماری / معماری از منظر تاریخ / تاریخ از منظر معماری / ارزش‌ها و کاربرد تاریخ معماری

- تجربیات تاریخ‌نگاری معماری غرب: جریان‌های اصلی در تاریخ‌نگاری معماری غرب / انواع تألیفات تاریخ‌نگاری معماری / گرایش‌ها و مضامین تفسیری

- تجربیات تاریخ‌نگاری معماری ایران: مروری بر تاریخ‌نگاری در ایران / معماری در متون کهن / محورهای تاریخ‌نگاری معماری در ایران

- به سوی تاریخ‌شناسی معماری ایران: تأملی در مبنای فرضیه

به باور مؤلف مقدمه‌ی لازم طرح هر نوع رویکردی برای مطالعات تاریخ معماری ایران، در دست داشتن اهداف مشخص است که باید با شناخت وجوه مختلف و قابلیت‌های این علم و در نظر گرفتن شرایط و مقتضیات فرهنگی و امکانات جامعه درصدد رسیدن به آن بود. به نظر وی هدف تاریخ‌نگاری معماری ایران مانند هر گرایش دیگری بیش از هر چیز کمک به تدوین تاریخ جامع این سرزمین است و در کنار آن نیز توجه به اهداف خاص برای دستیابی به راه‌کارهایی برای مطالعه‌ی تاریخ‌نگاری معماری ایران، موضوعی است که می‌توان به آن پرداخت. در واقع هدف خاص تاریخ معماری را باید در گرو نوعی شناخت محتوایی از معماری گذشته دانست؛ شناختی که علاوه بر آشنایی ظاهری و کالبدی و معرفی کمی اثر، بستر شکل‌گیری آن شناخته شده و برای حرکت از ظاهر به باطن، محتوا و معنای اثر معماری سیر کند. از طرفی توجه به محور قرار دادن معماری در مطالعات و نگرش جامعه به آن وجه دیگری را از هدف تاریخ معماری نشان می‌دهد.

کتاب در پی ابداع روش‌شناسی جدید برای معرفی معماری گذشته‌ی ایران به جای روش تاریخی موجود نبوده، بلکه اساساً انتخاب حوزه‌ی تاریخ و تأمل در قابلیت‌های آن در طول مباحث، به دلیل یافتن راهی در قالب روش‌های تحقیق تاریخی موجود بوده است. نویسنده در بخش‌های عمده‌ای از کتاب به معرفی تاریخ معماری به صورت‌های مختلف پرداخته که هر یک نشان دهنده‌ی قسمتی از این قابلیت‌ها بوده است. به نظر وی آنچه این قابلیت‌ها را محدود کرده، بیشتر بر مبنای نوع برخورد با تاریخ معماری و انگیزه‌های این مطالعه است که به نظر می‌رسد از همه‌ی قابلیت‌های علم تاریخ استفاده نشده است.

- لازبو، پل. تفکر ترسیم‌ی برای معماران و طراحان، ترجمه سعید آقایی - محمود مدنی، ۱۳۷۸.

کتاب تلاشی برای پیوند دو ایده «تفکر گرافیکی» به صورت مجرد و «تفکر گرافیکی» به صورت ابزاری است که به ارتباط طراح و دیگران می‌پردازد. نویسنده سعی می‌کند خلاء بین طراحی با دست آزاد و فرآیندهای تفکر و طراحی را پر کند. لازبو، به عنوان معماری برجسته، در این کتاب اشاره می‌کند که با تفکر و ارتباطی خلاق به اسکیس‌های راحت‌تر و روان‌تر می‌توان دست یافت. وی در فرآیند طراحی، روش قطعی برای رسیدن به طراحی معماری پیشنهاد نمی‌کند و با استفاده از تکنیک‌های ترسیم و دسته‌بندی آنها، این امکان را به خواننده می‌دهد که بهترین روش را انتخاب کند.

کتاب در دو بخش ارائه شده که بخش نخست در ارتباط با مهارت‌های اساسی تفکر گرافیکی و نقش آنها در تفکر طراحی اختصاص یافته و شش کاربرد اصلی تفکر گرافیکی در طراحی معماری به صورت نوشتار و تمرین تعریف شده‌اند. نویسنده در بخش دوم نیز به اجرای تفکر گرافیکی برای طراحی معماری به سه صورت جداگانه می‌پردازد. وی معتقد است شیوه‌ی برخورد در این کتاب التقاطی است تا تبعیض، جامع است و نه انحصاری، امیدوارانه است و نه قطعی و منظور تشریح ساده‌ی مثال‌ها نیست، بلکه القاء هیجان تفکر گرافیکی و حتی تسری آن است.

لنگ، جان. آفرینش نظریه معماری، ترجمه‌ی علیرضا عینی‌فر، دانشگاه تهران، ۱۳۸۱.

کتاب با تأکید بر علوم رفتاری و تبیین رابطه‌ی انسان و محیط، علاوه بر اینکه در جهت ارتقای دانش پایه رشته‌های طراحی محیط، موضوعات جدیدی از روان‌شناسی محیط و رفتار را تدوین کرده است، زمینه‌ی آشنایی پژوهشگران را با حوزه‌ای از نظریه‌های معماری فراهم می‌کند. اساس فصل‌بندی این اثر از مدل نظری پیشنهاد شده در فصل دوم گرفته شده، اما بر اغلب موضوعات مطروحه در فصل‌های اولیه دیدگاهی روان‌شناختی و رفتاری حاکم است. دیدگاهی که در فصول میانی کتاب جهت‌گیری جامعه‌شناختی، و در انتهای کتاب به دلیل پرداختن به نظریه‌های هنجاری و ارزشی و طرح دیدگاه‌های زیباشناختی در طراحی محیط بیشتر جهت‌گیری فلسفی دارد. هدف کتاب تبلیغ نوعی جدید از معماری، طراحی شهری یا معماری منظر نیست بلکه افزایش آگاهی طراحان نسبت به نگرش جدید در تحقیقات اخیر علوم رفتاری، ماهیت محیط ساخته شده و فرآیند طراحی است.

رویکرد نظری کتاب بر گسترش دیدگاه‌های فلاسفه‌ی مطرح قرن، از طریق جامعیت‌دادن به تعریف عملکرد است. از طرفی کوشش شده بین دیدگاه‌های هنجاری استادان شاخص معماری، طراحی منظر و طراحی شهری، و راهکارهای عملی درک پدیده‌ها که در حوزه‌های نظریه‌های اثباتی جای می‌گیرند، توازن ایجاد شود. این مجموعه رساله‌ای جامع در مورد مبانی نظری طراحی نیست، بلکه به شیوه‌های ساخت و چارچوب‌های سیاسی و حقوقی فعالیت‌های طراحی به اختصار پرداخته و مطالبی نیز در مورد فن‌آوری و مصالح ساختمانی ارائه می‌دهد.

مارگولیوس، ایوان. معمار + مهندس = ساختار، ترجمه و تعلیق: محمد گلابچی، دانشگاه تهران، ۱۳۸۶.

کتاب بیانگر آن است که هدف عمده طراحی معماری باید تهیه‌ی فرم‌هایی باشد که علاوه بر تأمین نیازهای کاربردی ساختمان باید بتواند به لحاظ زیبایی‌شناسی هم جوابگو باشد. از طرفی هدف اساسی طراحی سازه باید ایجاد فرم‌های سازه باشد که در عین تأمین نیازهای کاربردی، بارهای اعمال شده را به بهترین نحو و به شکل اقتصادی تحمل کند. کتاب دربرگیرنده‌ی طرح‌های بسیاری از برجسته‌ترین آثار معماری و مهندسی در طی قرون مختلف است. این اثر بیانگر آن است که مهندس ساختمان باید با الگوهای موفق هنر در زمینه‌ی طراحی در گذشته و حال آشنا باشد و با قدرت تخیل و درک بالا این قابلیت را بیابد تا بتواند توضیح دهد که چرا یک بنای خاص، خوب طراحی شده و دیگری از طراحی خوبی برخوردار نیست و چرا کسانی چون پیرلوتیجی نروی یا پیتر رایس مهندسان سازه‌ی موفقی بوده‌اند. این مباحث به مؤلف امکان داده که بتواند طبیعت و ویژگی طراحی مهندسی را به درستی دریابد و دریافت‌های دقیق‌تری از نحوه‌ی موفقیت طرح‌های برجسته به دست آورد و در طراحی‌های خود بهره‌بردار کند.

مایس، پیرفون. عناصر معماری (از فرم به مکان)، ترجمه‌ی مجتبی دولتخواه، تهران: ملائک، ۱۳۸۴.

کتاب طی ۹ فصل به روزن‌ها، پدیده‌ی درک، نظم و اختلال، اندازه و توازن، کالبد و شی، فضا، فرم و ماهیت مواد و طراحی پرداخته است. وی معتقد است معنویت برخی شهرها از دیگر شهرها بیشتر است و این امر را ناشی از فرم معماری و نوع معماری شهر می‌داند. او از معماری ماشینی پرهیز دارد و در پی معماری معنوی و شناخت زیبایی است. به نظر مؤلف انسان با دانش ابتدا باید هدف را مشخص کند و بداند که ساختمان برای سودجویی ساخته می‌شود یا برای آسایش ساکنان آن. وی در این کتاب بیشتر به معماری اروپا و غرب توجه کرده و کمتر به معماری سنتی شرق می‌پردازد.

کتاب دستور کار و سبک خاصی ارائه نمی‌دهد، زیرا درک واقعی دنیای فرم‌ها و فضاها تشکیل دهنده‌ی جوهره‌های اصلی معماری هستند. بحث بعدی به پدیده‌ی درک که بخش عمده‌ی کتاب به درک احساس معماری اختصاص یافته، می‌پردازد و سپس موضوعاتی چون سادگی و پیچیدگی، قانونمندی و ناقانونمندی پی‌گرفته می‌شود. در بحث اندازه و توازن به انسان‌شناسی و معماری، جذابیت عددی و تناسب، توازن، تقارن و در بحث کالبد و شی به شهر و بناهای تاریخی، ترکیب شی و همبستگی و پیوستگی، بنای شاخص فضایی بودن اشیاء و ارتباط بین آنها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مایس، پی‌یر فون. نگاهی به مبانی معماری از فرم تا مکان، همراه با تحلیل و قیاس با مبانی معماری ایران،

ترجمه‌ی سیمون آیوازبان، دانشگاه تهران، ۱۳۸۴.

مبانی نظری معماری، اصولی جاودان و ماندنی است که باید با جهان‌بینی وسیعی به آن پرداخت. کتاب از فرم تا مکان در زمینه‌ی تحلیل معماری، فضا در معماری و طرح و نقشه‌ی معماری ایران عرضه شده و مرجعی برای شناخت اصول معماری به حساب می‌آید. در ابتدا روزن‌ها (بازشوها) و نیز پدیده‌های ادراک معرفی می‌شوند. آن‌گاه نظم و بی‌نظمی، اندازه و توازن یافت و شناسه و فضا و مکان بیان شده و در نهایت فرآیند طراحی پروژه شرح داده شده و تحلیل و قیاس مبانی معماری ایران با غرب مورد بررسی قرار گرفته است. تصاویری که در کتاب استفاده شده مطالب را به وضوح بیان می‌کند.

مجموعه مقالات کنگره تاریخ معماری و شهرسازی ایران، ۱۲-۷ اسفند ماه ۱۳۷۴: ارگ بم - کرمان، (جلد سوم، چهارم و پنجم) به اهتمام باقر آیت‌الله‌زاده شیرازی، تهران: سازمان میراث فرهنگی، ۱۳۷۸.

سومین جلد این مجموعه دربرگیرنده‌ی ۳۷ مقاله است که از جمله این عناوین را می‌توان در آن دید. خطه‌ای بازیافته، ملک زوزن در آستانه حمله مغول / شهریار عدل، تاریخچه‌ی برج و باروی شهر تبریز/ عبدالرحمن وهاب‌زاده، مسجد اولیه ساوه / اسکندر مختاری، ارگ بخارا / منوچهر ستوده.

در چهارمین جلد نیز ۲۳ مقاله درباره‌ی معماری و شهرسازی، سبک معماری، روند شکل‌گیری فضای معماری و شهرسازی ایران در بستر تاریخ گرد آمده است. تجلیات عرفان در هندسه معماری / حسین مفید، یادنامه سه نسل از معماران سنتی معاصر ایران/ مهناز رییس‌زاده، جایگاه درس تاریخ در آموزش معماری / اکبر زرگر، خانه‌های اصفهان در دوره معاصر/ عبدالله جبل‌آملی، کوشک مرکزی باغ تاریخی فین/ ناصر امامیان.

پنجمین جلد مجموعه نیز در ۳۶ مقاله و سخنرانی ارائه شده از جمله: معبد آناهیتا در بیشاپور/ علی‌اکبر سرفراز، میمون قلعه قزوین در گذر زمان/ رضا خلعتبری، هویت و این همانی با فضا / جهان‌شاه پاکزاد، باغ به مثابه پیش‌آینه شهر/ محمد امین میرفندرسکی، تاریخچه مختصر مسجد جامع بروجرد/ محمد مقدس.

- محمدزاده تیتکانلو، حمیده. اکسپرسیونیسم: از نقاشی تا معماری و شهرسازی، تهران: مولیان جم، ۱۳۷۸.

کتاب، پژوهشی درباره‌ی تعاریف، مفاهیم و تاریخچه‌ی اکسپرسیونیسم است که طی آن هنر نقاشی، معماری و شهرسازی متأثر از این مکتب با تأکید بر اندیشه‌ها، آثار و فعالیت‌های برونوتات (معمار و شهرساز آرمان‌گرای آلمانی) بررسی و ارزیابی می‌شود. نویسنده این عناوین را مورد توجه قرار داده است: مفهوم اکسپرسیونیسم، تاریخچه‌ی اکسپرسیونیسم در آلمان، تاریخچه‌ی مطرح شدن اکسپرسیونیسم، تجربیات هنر و صنعت در آلمان، اندیشه‌های مؤثر بر دیدگاه‌های هنرمندان، برونوتات، خلاصه و نتیجه‌گیری (شیوه بیان و ویژگی‌های اکسپرسیونیسم در آثار برونوتات، تحلیل ویژگی‌های شهر اکسپرسیونیستی) کتاب با پانوشته‌ها، فهرست منابع و تصاویری چند همراه شده است.

مزینی، منوچهر. مقالاتی در باب شهر و شهرسازی، دانشگاه تهران، ۱۳۸۵.

کتاب شامل ده مقاله است که در چهار بخش گنجانده شده است و دربردارنده‌ی مقالاتی با موضوعات اساسی مرتبط با پایه‌های زندگی شهری و اصول شهرسازی است. بخش نخست اثر تأثیر عوامل اقتصادی و اجتماعی بر شهر و شهرنشینی را بررسی می‌کند. بخش دوم برخی ملاحظات انتقادی درباره‌ی اصول شهری را بازبینی می‌نماید. بررسی فرم توسعه‌ی شهرها و چند پیشنهاد درباره‌ی بافت آنها در بخش سوم قرار دارد و در نهایت اندیشه‌های تازه، درباره‌ی طرح‌ریزی و برنامه‌ریزی شهری بخش چهارم کتاب را به خود اختصاص داده است.

معماریان، غلامحسین. سیری در مبانی نظری معماری، تهران: سروش دانش، ۱۳۸۴.

هدف کتاب ارائه‌ی تصویری است در مورد بخشی از آن چه در حوزه‌ی نظر در معماری معاصر ایران رخ داده است که آغاز این رویداد به زعم نگارنده از زمان ورود معماری از کشورهای دیگر به خصوص همسایه شمالی - روسیه - و اروپای غربی بود. در این مدت، معماری ایران دگرگون شده و به صورت کنونی درآمد. اگر چه در این دوران، تعدادی از معماران تلاش کردند تا در وضع موجود تغییراتی ایجاد کنند و به آن شخصیتی ایرانی بدهند، اما معماری کنونی ما از درد بی‌شخصیتی رنج می‌برد. مؤلف برای تحلیل ریشه‌های درد، ابتدا به ارتباط میان اقلیم و معماری پرداخته و با اشاره به سابقه‌ی موضوع در ایران، روش‌های کلی و عمومی یک تحلیل اقلیمی به همراه نقد برخی معاصران مطلق‌گرایی اقلیمی آورده می‌شود. بخش دوم نگرش شکلی اختصاص یافته است. در بخش سوم از نگرش تاریخی - تکاملی سخن به میان آمده و برای نمونه مدرسه‌ی موراتوری معرفی و تحلیل شده است. در بخش چهارم نیز ضمن بحث درباره‌ی فضا - یکی از موضوعات مهم معماری معاصر - نگرش فرهنگی و اجتماعی و معناگرایی از دیگر مباحث مطرح شده در کتاب است.

- مکی‌نژاد، مهدی. تاریخ هنر ایران در دوره اسلامی تزیینات معماری، تهران: سمت، ۱۳۸۷.

به نظر نویسنده تزیینات در معماری اسلامی ایران دو جنبه‌ی عمده دارند: یکی جنبه‌ی پوشاندن سطوح ناصاف و خشن با مصالح مناسب و مستحکم، و دیگری جنبه‌ی زیبایی‌شناسانه و محتوایی نقوش تزیینی. به باور وی، تزیینات صورت‌های نمادینی از هنر اسلامی بوده، علاوه بر جنبه‌های مختلف علمی و کاربردی در پی تجلی حقیقت ازلی و منعکس‌کننده‌ی فرهنگ و هنر ایرانی در قالب رنگ‌ها، نقش‌ها، حجم‌های هندسی در فضاها معماری‌اند. برای درک زیبایی‌شناختی این نقوش باید به رمزهای تصویری و نمادهای فرهنگ

اسلامی واقف بود به هر ترتیب، تزیین در هنر اسلامی، بیان فضای قدسی است و همواره هنرمندان ایرانی کوشیده‌اند تا ماده را به سوی ساحت معنا سوق دهند زیرا اساساً هنر در بینش شرافت بخشیدن به ماده است. اثر حاضر، دومین مجلد از طرح‌های پژوهشی ملی تاریخ هنر ایران در دوره‌ی اسلامی است که با تکیه بر کاشی‌کاری و گچ‌بری در دو بخش تحولات تاریخی، تصویری و محتوایی تزیینی و بخش انواع تزیینات در معماری اسلامی ایران در هفت فصل تنظیم شده است. در این فصل‌ها سعی شده تا به تحولات تاریخی، عملکردی و تا حدودی جنبه‌های زیباشناسانه‌ی آن اشاره شود.

مورتکارت، آنتون. هنر بین‌النهرین باستان: هنر کلاسیک خاور نزدیک، ترجمه‌ی جودیت فیلسوفان، زهرا باستی، محمد رحیم صراف، تهران: سمت، ۱۳۷۷.

کتاب، پژوهشی است درباره‌ی جنبه‌های مختلف هنری و معماری بین‌النهرین در عهد باستان. در این پژوهش، ابتدا مهم‌ترین آثار باستانی کشف شده در بین‌النهرین از ابتدای تشکیل حکومت سومر تا سقوط دولت آشور معرفی شده و سپس تحلیلی از سبک‌های هنری هر دوره به خواننده ارائه می‌شود.

این کتاب در پنج فصل به مباحث زیر می‌پردازد:

هنر سومری، اکدی، هنر بابل قدیم (هنر بین‌النهرین باستان طی دوره‌ی نخستین سلسله‌ی کنعانی در بابل)، هنر بابل میانه (کاسی) (هنر در بابل طی دوره‌ی استیلای کاسی‌ها تا ملیشیهوی دوم)، هنر آشوری، بحثی پیرامون بابل نو. بخش‌های پایانی کتاب نیز شامل اختصارات، یادداشت‌ها، منابع لوح‌ها، نقشه و فهرست راهنماست.

مهندسین مشاور بتل مک کارتی. بادخان: ملاحظات کالبدی باد در ساختمان، ترجمه‌ی محمد احمدی‌نژاد، اصفهان: نشر خاک، ۱۳۸۱.

هدف اثر حاضر شناخت، تعریف و طراحی windtower, windscop هاست که در کتاب به بادخورها و بادخان‌ها ترجمه شده است که همان عناصر فرعی و ساختاری عمل دم و بازدم معماری است. با الهام از کتاب می‌توان بادخور را همان دم و بادخان را بازدم معماری تلقی کرد.

در این کتاب تلاش شده به فنون و روش‌هایی پرداخته شود که از نیروهای طبیعی مانند باد، برای خنک‌سازی ساختمان استفاده می‌شود. در این نگرش نیازی به سیستم‌های تهویه مکانیکی (تهویه فعال) نمی‌باشد یا در حد بسیار پایینی است. کتاب به مفهوم تهویه‌ی طبیعی. قابل کنترل در ساختمان با استفاده از بادخان‌ها و بادخورها می‌پردازد. نویسنده تنها به تجهیزات هواکشی - که نسبت به دودکش‌های خورشیدی مزایای بسیاری دارد - می‌پردازد.

کتاب حاصل تحقیقات عمده‌ای به منظور استفاده از انرژی باد که ضمن تحلیل وزش باد به ویژگی‌های فیزیکی و تأثیر آن بر انسان و ساختمان پرداخته و نحوه‌ی به‌کار گرفتن و استفاده از این پدیده‌ی اقلیمی را در ساختمان از طریق به‌کار گرفتن عناصر خاص نشان می‌دهد. مطالعات موردی نیز گویای آن است که استفاده از نیروهای طبیعی در تنظیم شرایط محیط طیف وسیعی از ساختمان‌ها امکان‌پذیر و موفقیت‌آمیز است.

میوتو، لوچانا. هنری ا. سیریانی. بریدگی‌های شهری و فضاهای ممتد نخ‌وار، ترجمه‌ی حسین ماهوتی‌پور، تهران: امین دژ، ۱۳۸۱.

به باور سیریانی معماری در طبیعت، مولد آرامش است و نمی‌تواند مهمل باشد و حضور یا عدم حضور روشنایی و مسیرهای دسترسی، از عوامل مهم آن است. وی در عرصه معماری آزاده، تفکر قالبی را به کنار زده و بیش از آن که خود را در چارچوب جنبش معماری، با تعاریف تکراری، محدود کند، در راستای خلاقیت حرکت می‌کند. زیرا به نوآوری می‌اندیشد و به طور خلاصه معماری پویا است که از سهل‌انگاری و تسلیم فاصله گرفته است.

دانش کاربرد درست رنگ‌ها، به میزان مکفی، در میان معماران امری نادرست است که سیریانی برخلاف دیگران به خوبی به آن واقف است. موضوع خانه‌های مسکونی در همه‌ی پروژه‌های اجرایی سیریانی، اساس تحقیقات او را شکل داده است. سیریانی با کار بر روی فضا، نمایش توانایی معماری را در انتقال احساس و برانگیختن روح انسان نیز هدف‌گذاری کرده است. می‌توان گفت اثر حاضر کوششی است در معرفی آثار هنری سیریانی که لوچانا میوتو به خوبی از عهده‌ی آن برآمده است. کتاب با یک پیش‌گفتار و با عناوین هنری ادوارد سیریانی، طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی، بیوگرافی، و فهرست طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی به چاپ رسیده است.

نجیب اوغلو، گل رو. هندسه و تزیین در معماری اسلامی (طومار تویقاپی) ترجمه مهرداد قیومی، تهران: روزنه، ۱۳۸۰.

کتاب حاضر در ۱۲ فصل ابتدا به نقشه‌ها و طومارهای متعدد درخصوص معماری اسلامی پرداخته است. سپس طومار تویقایی با اشاره به محل پیدایش آن معرفی شده و مؤلف آن گاه با استفاده از شواهد و قراین متعدد کوشیده است مراتب طومار تویقایی را با معماری اواخر دوره تیموری نشان دهد. در فصل‌های چهارم و پنجم آراء و اقوال محققان و خاورشناسان درباره‌ی طومار تویقایی بیان شده است. در دیگر فصل‌های کتاب مباحثی چون نقش هندسی پیش از مغولان، ترکیب مابعد مفعول، نظر و عمل: کاربردهای هندسه عملی، رسانه‌های هندسی عملی و سنت طومارنگاری، زیباشناسی تناسب و نور، انتزاع هندسی و روان‌شناسی ادراک بصری و نشانه‌شناسی تزیین مورد توجه نویسنده قرار گرفته است.

- نعیم، غلامرضا. باغ‌های ایران، تهران: پیام، ۱۳۸۶.

کتاب در ۹ بخش به بررسی تاریخی، بررسی کالبدی، باغ‌های اصفهان، باغ‌های شیراز، باغ‌های حاشیه کویر، باغ‌های تهران، باغ‌های شمال ایران، سایر باغ‌های ایران، و تاج محل تداوم باغ ایرانی پرداخته است. مؤلف در بررسی تاریخی ابتدا به سیر تاریخی باغ‌سازی در ایران پیش از اسلام اشاره کرده و سپس باغ‌سازی در دوره اسلامی را مورد توجه قرار می‌دهد. در بحث بررسی کالبدی ابتدا به خصوصیات کلی باغ‌های ایرانی می‌پردازد آن گاه با اشاره به انواع باغ و معرفی فضاهای کالبدی باغ‌ها هندسه‌ی باغ ایرانی را مورد توجه قرار می‌دهد. نویسنده باغ‌ها را از نظر خصوصیات جغرافیایی (توپوگرافی) و چگونگی قرارگیری طبقه‌بندی کرده و سپس به موضوع آب در باغ ایرانی می‌پردازد. در بخش سوم به باغ‌های اصفهان پرداخته و بخش چهارم را با باغ‌های شیراز پیش می‌برد. سپس به باغ‌های حاشیه‌ی کویر و باغ‌های طهران و شمال ایران و سایر باغ‌ها اشاره کرده و در نهایت تاج محل تداوم باغ ایرانی را مورد بررسی قرار داده است.

- نوربری شولتز، کریستیان. مفهوم سکونت، ترجمه‌ی محمود امیریار احمدی، تهران: آگه ۱۳۸۱.

نویسنده با این اشاره که سکونت تعیین‌کننده‌ی موقعیت و احراز هویت است، معتقد است برای آزمون پرمعنا هستی، باید از مکان خود و چگونگی قرار گرفتن در آن آگاه بود. تعریفی که ما از مفهوم مکان داریم در مقابل تأکید که امروزه بر فضای مجازی رواگردیده، نقطه عطفی برای برگشت به معماری تمثیلی است. در نتیجه روش عاری از تمثیل عملکردگرایی کنار گذاشته شده و شکلی از معماری که نیاز به سکونت به مفهوم واقعی کلمه جوابگو باشد، همواره شده است. نویسنده در بحث سکونت و هستی به چهار شیوه‌ی سکونت اشاره و آبادی را نخستین مکانی می‌داند که باید بررسی کرد. به نظر شولتز آبادی صحنه‌ی رخداد سکونت طبیعی است و همراه با فضاهای شهری همواره صحنه‌ای بوده که سکونت مجتمع در آن به ایفای نقش پرداخته است. شولتز آبادی و نهاد خانه را در کنار یکدیگر به وجود آورنده‌ی یک محیط کامل می‌داند. محیطی که همواره به آنچه بر طبیعت ارزانی شده یعنی به چشم‌اندازی که علاوه بر دارا بودن کیفیت‌های عمومی ویژگی‌های خاص خود را نیز دارا است، وابسته است.

نوربرگ شولتز، کریستیان. معنا در معماری غرب، ترجمه‌ی مهرداد قیومی بیدهندی، تهران: فرهنگستان هنر، ۱۳۸۶.

امروزه، هدف معماری آشکارکردن معناها در قالب نظام مکان‌ها، معبرها و عرصه‌ها است و این که معماری به انسان کمک می‌کند وجودش را معنادار سازد؛ نه اینکه فقط نیازهای جسمانی او را برآورد. بنابراین تاریخ معماری، سیر تحول و کاربرد نظام‌های نمادین معماری است. در این صورت، تاریخ معماری، تاریخ نمادهایی است که بر معانی وجود دلالت می‌کنند. به سخن دیگر در تاریخ موازی درکار است: تاریخ واقعی بناها و کاربردها و دیگری تاریخ آرمانی نمادپردازی‌های ممکن. نویسنده سعی می‌کند سیر رشد عمومی معرفت و امکانات را نشان دهد؛ تاریخی که نشان می‌دهد چگونه انسان در اوضاع و احوال گوناگون پایگاه فضایی یافت. این تاریخ می‌تواند ذوق انسان را در قبال محیط خود بهبود و فهم او را در رابطه‌اش با محیط بهبود بخشد. معماری معاصر، معماری یونان، معماری روم، معماری صدر مسیحیت، معماری رومیانه، معماری گوتیک، معماری رنسانس، معماری شیوه‌پردازانه، معماری باروک، روشنفکری و کثرت‌مداری مباحث کتاب را شکل داده‌اند. در پایان نیز به موضوع معنا و معماری و تاریخ پرداخته شده است.

- وایت، ادوارد. ت. مفاهیم پایه در معماری، ترجمه‌ی محمد احمدی نژاد، اصفهان: خاک، ۱۳۸۵.

کتاب حوزه‌های کالبدی معماری را دربر می‌گیرد و می‌توان آن را در در رابطه با مقدمات شکل‌گیری فضای معماری مفید و مؤثر دانست که از زاویه‌های گوناگون به برداشت معماری در بعد تحلیلی، علمی، ادراکی و هنری کمک می‌کند تا بتوان به ساخت و سازهای هویتی و مفهومی دست یافت و جایگاه معماری را در کلیت فرهنگی اجتماعی خود بررسی نمود تا در رشد تمدن بشری نقشی مفید ایفا نماید.

کتاب در دو بخش ارائه شده که بخش مقدمه حالت کلامی دارد و در آن ارزش‌ها و پیش‌داوری‌های شخصی گنجانده شده است. در

بخش واژگان تنها راه کارهای متفاوت طراحی ارایه شده و هیچ گونه توصیه یا پیشنهادی دیده نمی شود. در این بخش واژگان به صورت ترسیمی ارائه شده و مفاهیم تحت عناوین: دسته بندی و حوزه بندی کارکردی، فضای معماری، مسیرهای حرکتی و فرم بنا، پاسخ به بافت و پوشش بنا معرفی شده اند.

به باور نویسنده مفاهیم پایه می توانند نقش بلاواسطه ای داشته باشند، به خصوص هنگامی که طراح می خواهد از برخی طرح های ارایه شده در آن استفاده کند و در این میان به نقش های غیرمستقیم اشاره می کند. این کتاب در حکم ابزاری است برای گسترش دید خواننده و نه وسیله ای برای محدود کردن آن. این اثر روش یا روند خاصی را برای طراحی پیشنهاد نمی کند و بیشتر بر مسائل فیزیکی طراحی تأکید می کند. در نتیجه طراح باید بتواند بین مفاهیم ارایه شده و مقاصد و اهداف خود ارتباط برقرار کند.

ویستون اسپیرن، آن. زبان منظر، ترجمه ی سید حسین بحرینی، بهناز امین زاده، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۴.

نویسنده با توصیف جنبه های زبان منظر در سخنرانی های متعدد و فراهم شدن موقعیت هایی، توانسته است در کتاب حاضر ایده هایش را با شنوندگان و منظرهای مختلف که بازخور ارزشمندی را ایجاد کردند، بیازماید. مؤلف ایده ی منظر به عنوان یک زبان را هنگام گفتن با منظرها و معماران استرالیایی در سال ۱۹۸۸ تنظیم کرده است. به نظر وی، منظرها این مزیت را نسبت به کتابخانه ها و موزه ها دارند که خانواده ها و حتی بچه های کوچک می خواهند اوقات تعطیل خود را آنجا بگذرانند. به باور او زبان منظر دید و ذهن ما را نسبت به اعماق پنهانی محیط باز می کند و باعث می شود که با تفکر و تعمق نسبت به آنچه در پیرامونمان می گذرد، بنگریم و با استفاده از نشانه های گوناگون به اسرار و ناگفته های محیط، چه طبیعی و چه انسان ساخت پی بریم. مطالعه ی کتاب می تواند نگرش تازه ای به محیط ایجاد کند و با نفوذ به ابعاد پنهان محیط، بتواند طراحی معنی دارتری ارائه دهد. معماری منظر حوزه ی عملی و فعالیت مؤلف است. منظرهایی که وی در شکل گیری آنها نقش دارد پروژه های جمعی هستند. تجربه ی معماری منظر به او کمک کرده است تا اهمیت را ببیند.

ویلسون، فارست. سازه الفبای معماری، ترجمه ی عربعلی شروه، تهران: اسرار دانش، ۱۳۷۸.

ویلسون در این اثر، مقوله ی معماری را با تأکید بر سازه ی آن توصیف نموده و سپس اصول سازه را بر حسب عکس العمل ادراک انسان نسبت به سازه، تبیین کرده است. هدف از طرح این مباحث، آموزش مهندسی معماری یا درک هنر نیست، بلکه برانگیختن حساسیت ها نسبت به ساختن است. برخی از مباحث کتاب عبارتند از: انسان در فضا، پیام رسانی فضا، خنثی سازی خمش ها، اساس گنبد، تیر و ستون، حس سازه و ضد فرهنگ.

